प्रथम बागमती कवुलियती वन गोष्ठी, २०८३

२०८३ असार १०-११

हेटौंडा, नेपाल

को प्रतिवेदन

पेश गरिएको निकाय

बागमती प्रदेश सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

हेटौंडा

बागमती प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
हेटौंडा, नेपाल

प्रदेश सचिव

प्रतिवेदन तयार गर्ने

टंक नारायण श्रेष्ठ
सदस्य
गोष्ठी मूल व्यवस्थापन समिति
वरिष्ठ वन अधिकृत
वन निर्देशनालय, बागमती

गोविन्द अर्याल
सदस्य-सचिव
गोष्ठी मूल व्यवस्थापन समिति
वरिष्ठ वन अधिकृत
वन तथा वातावरण मन्त्रालय, बागमती

प्रथम बागमती कवुलियती वन गोष्ठी, २०८३

२०८३ असार १०-११

हेटौंडा, नेपाल

को प्रतिवेदन

बागमती प्रदेश सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय हेटौंडा, नेपाल

प्रदेश सचिव

पेश गरिएको निकाय

बागमती प्रदेश सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

हेटौंडा, मकवानपुर

∞∞∞

प्रतिवेदन तयार गर्ने

टंक नारायण श्रेष्ठ
सदस्य
गोष्ठी मूल व्यवस्थापन समिति
वरिष्ठ वन अधिकृत
वन निर्देशनालय, बागमती

गोविन्द अर्याल
सदस्य-सचिव
गोष्ठी मूल व्यवस्थापन समिति
वरिष्ठ वन अधिकृत
वन तथा वातावरण मन्त्रालय, बागमती

संक्षिप्त शब्द सूचि

बागमती प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
हेटौंडा, नेपाल

IFAD	=International Centre for Agricultural Development
डि.व.अ.	=डिभिजनल वन अधिकृत
का.वा.	=कार्यबाहक
डा.	=डाक्टर (प्राज्ञिक)
क.व.	=कवुलियती वन
क.व.स.	=कवुलियती वन समूह
डि.व.का.	=डिभिजन वन कार्यालय
स.स.	=समूह सहयोगी
सा.प.	=सामाजिक परिचालक
डि.सु.	=डिभिजन सुपरभाईजर
व.प्रा.स.	=वन प्राविधिक सहायक
व.अ.	=वन अधिकृत
व.व.अ.	=वरिष्ठ वन अधिकृत
मा.मु.	=माननीय मुख्य
प्र.व.नि.	=प्रदेश वन निर्देशक
सा.व.अ.	=सामुदायिक वन अध्ययन
न.पा.	=नगरपालिका
गा.पा.	=गाउँपालिका

बिषय सूचि

बागमती प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
हेटौंडा, नेपाल

संक्षिप्त शब्द सूचि १
तालिका सूचि ३
चित्र सूचि ३
१. परिचय ४
२. गोष्ठीका उद्देश्यहरू ४
३. गोष्ठीको व्यवस्थापन ५
३.१. प्रस्ताव र निर्णय ५
३.२. गोष्ठी मूल व्यवस्थापन समितिको बैठक ५
३.४. बित्तीय पक्ष र सहकार्य- ५
३.५. गोष्ठीको नारा ५
३.६. स्थान, सुबिधा र लजिष्टिक ६
४. गोष्ठी सञ्चालनः ६
४.१. बिधीः ६
४.२. गोष्ठी गतिविधी ६
४.२.१.पहिलो भागः ६
क) उद्घाटन सत्र र प्रस्तुतीहरू ६
ख) स्वतन्त्र वनविज्ञ डा. विश्वनाथ ओलीज्यूको विज्ञ समिक्षा ७
४.२.२.दोश्रो भाग ८
क) सामूहिक छलफल ८
ख) प्रदेश सचिव डा. केदार बरालज्यूबाट सामूहिक छलफलमा उठेका सवालको सम्बोधन १०
ग) घोषणा पत्र (प्रतिवध्दता-पत्र) तयारी र वाचन ११
घ) कार्यालयगत पृथक प्रस्तुतीहरू ११
ङ) माननीय मुख्य मन्त्रीज्यूको शुभकामना सन्देश १२
च) माननीय वन तथा वातावरण मन्त्रीज्यूको सम्बोधनका मुख्य अंश १२
५. सहभागीहरुको विश्लेषण १३
५.१. सहभागीहरुको लैंगिक अनुपात विश्लेषण १३
५.२. सहभागीहरुको जातीय प्रतिनिधित्व १४
५.३. सहभागीहरुको क्षेत्रगत प्रतिनिधित्व १४
६. उपलब्धी १५

६.१. सिकाई(Learning): १५
६.२. सवालहरू (Issues): १५
६.३. सुझावहरू (Recommendation) १७
७. अनुसूचीहरु १७
१) मूल व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरूको विवरण १७
२) गोष्ठीको कार्यक्रम कार्यतालिका १८
३) गोष्ठी मूल व्यवस्थापन समितिको बैठकले गरेका निर्णयहरू २०
४) गोष्ठीबाट जारी हस्ताक्षरित प्रतिबध्दता-पत्र २२
५) मा.मु.मन्त्रीज्यूको शुभकामना सन्देश २३
६) कार्यक्रमको लागत अनुमान (अनुमानित) २५
७. सहभागी नामावलीको स्क्यान प्रति २६
८. गोष्ठीका गतिविधीका तस्वीरहरू ३१

तालिका सूचि

तालिका:१-पहिलो भागका गतिबिधीहरूको विवरण ६
तालिका:२-सामूहिक छलफलका वक्ताहरूको विवरण ९
तालिका:३-कार्यालयगत प्रस्तुतीहरूको विवरण ११

चित्र सूचि

चित्र नं.१:सहभागीहरुको लैंगिक अनुपात १३
चित्र नं.२: सहभागीहरुको जातीय अनुपात १४
चित्र नं.३:सहभागीहरुको क्षेत्रगत प्रतिनिधित्त्व १४

१. परिचय

विपन्नमुखी कवुलियती वन नेपालमा बि.सं. २०४९ सालबाट दातृ निकायको सहयोगमा शुरू भएको थियो । शुरूमा पहाडी कवुलियती वन तथा चरन बिकास आयोजनाको नाममा वन विभाग, पशु सेवा बिभाग तथा कृषि बिकास बैंकको सहकार्यमा विपन्नमुखी कवुलियती वन कार्यक्रम सञ्चालन भएको थियो । बीचको समयमा केही वर्ष तत्कालीन श्री ५ को सरकारको आफ्नै श्रोतबाट सञ्चालित यो कार्यक्रम कृषि बिकासको लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोष (IFAD) को सहयोगमा आ.व. २०६२/०६३ बाट कवुलियती वन तथा पशु बिकास कार्यक्रमको नाममा नेपाल सरकारको वन विभाग र पशुसेवा बिभागको सहकार्यमा सञ्चालन गरियो । संघीयता पछि राष्ट्रिय वन संविधानतः प्रदेश सरकार मातहत आएपछि बागमती प्रदेश सरकारले अपनत्त्व लिएर हरेक वर्ष बजेट बिनियोजन गरेर कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छ।

नेपालमा जनसंख्या द्रुतगतिले बढेको, सोही अनुपातमा गरीवि बढेको, जमिनको खण्डीकरणले गर्दा प्रतिव्यक्ति खेतीयोग्य जमीन संकुचित भएको, कृषिमुखी अर्थतन्त्र तुरून्त औद्योगिक अर्थतन्त्रमा पूर्णतः रूपान्तरित गरिहाल्न असंभव रहेको परिप्रेक्षमा राष्ट्रिय वनको २०% भन्दा कम छत्रढकनी भएको क्षेत्र ५-१५ घरधूरीका सापेक्ष विपन्न घरधूरीहरूको समूहलाई ४० वर्षको पट्टासहित हस्तान्तरण गरी त्यसमा कृषि र वन बिकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा गरीवि न्यूनीकरण हुने र वन र वातावरण समेत संरक्षण हुने दोहोरो उद्देश्य सहित यो कार्यक्रम परिकल्पना गरिएको थियो।

नेपालको पछिल्ला सबै नीतिगत तथा कानूनी दस्तावेजले कवुलियती वन कार्यक्रमलाई राम्रो स्थान दिँदै आएको छ। यसै सन्दर्भमा हालसम्मको सिकाई, उपलब्धी, चुनौती, समस्या, अवसर तथा संघीयतामा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन र समन्वयको लागि आगामी बाटो के हुनसक्छ भन्ने कौतुहल अनुत्तरित रहेको थियो। केन्द्रिकृत राज्यसंरचनामा प्रारम्भ भएको कार्यक्रम राज्यको पुनर्संरचनापछि कसरी अगाडि जान्छ भन्ने जिज्ञासा सरोकारवालाहरूमा यथावत थियो। करीव ३३ वर्षअघि ४० वर्षको स्वामित्त्व सहित हस्तान्तरित कवुलियती वनहरूको हैसियत अव के हुने भन्ने समेत प्रश्न थियो । यिनै जिज्ञासा, प्रश्न र कौतुहललाई सन्तुष्ट पार्ने र हालसम्मको सिकाई, उपलब्धी, चुनौती, समस्या, अवसर तथा संघीयतामा आगामी बाटो पहिचान गरी ज्ञान व्यवस्थापन तथा उपलब्धीहरूको दस्तावेजीकरण गर्दै कार्यक्रमलाई दर्शनीय (Visible) बनाउन प्रथम बागमती कवुलयित वन गोष्ठी आयोजना गरिएको हो।

बागमती प्रदेश सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयको आयोजनामा पहिलो पटक प्रदेश स्तरमा रेड कार्यान्वयन केन्द्र, चुरे उत्थानशील आयोजना तथा मरिन परियोजनाको आर्थिक सहकार्य तथा कवुलियती वन राष्ट्रिय महासंघको सहकार्यमा सञ्चालित विपन्नमुखी कवुलियती वनसम्बन्धी सोही गोष्ठीका उपलब्धीहरूलाई दस्तावेजीकरण गर्ने उद्देश्यले यो प्रतिवेदन तयार गरिएको हो।

२. गोष्ठीका उद्देश्यहरू

यस गोष्ठीका उद्देश्यहरू निम्न थिए-

- प्रदेशभर रहेका कवुलियती वन समूहहरूको अनुभव आदानप्रदान गर्नु;
- कवुलियती वन समूहहरूमा भएका असल अभ्यासहरू साझा गर्नु;

- विपन्नमुखी कवुलियती वन सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमका सम्बन्धमा छलफल गर्नु;
- विपन्नमुखी कवुलियती वन बिकासमा रहेका व्यावहारिक समस्या तथा चुनौतीहरूको पहिचान तथा समाधानका उपायहरूको खोजी गर्नु, साथै;
- कवुलियती वन व्यवस्थापनलाई थप प्रभावकारी बनाउनु।

यस प्रकारको गोष्ठीबाट कवुलियती वन समूह, स्थानीय तह, सरोकारवाला निकाय तथा नीति निर्माताबीच समन्वय र सहकार्य अभिवृद्धि हुने अपेक्षा गरिएको छ।

३. गोष्ठीको व्यवस्थापन

प्रथम बागमती कवुलियती वन गोष्ठी संचालनको लागि निम्न बिधि अपनाइएको थियो:-

३.१. प्रस्ताव र निर्णय

गोष्ठी सञ्चालनको लागि सचिव स्तरीय निर्णय गरी डिभिजन वन कार्यालय चितवनका डिभिजनल वन अधिकृत श्री विष्णु प्रसाद आचार्यको संयोजकत्वमा ९ सदस्यीय मूल व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको थियो। समितिको विवरण अनुसूचि-१ मा रहेको छ।

३.२. गोष्ठी मूल व्यवस्थापन समितिको बैठक

गोष्ठी सञ्चालनको कार्यदिश पाएको मूल व्यवस्थापन समितिले तयारी बैठक गरी गोष्ठी सञ्चालनको बिस्तारित योजना बनाएको थियो। गोष्ठीको योजना (कार्यक्रम कार्य-तालिका) विवरण अनुसूचि-२ मा रहेको छ।

३.४. बित्तीय पक्ष र सहकार्य-

यस गोष्ठीको आयोजक वन तथा वातावरण मन्त्रालय बागमती भए तापनि मरिन परियोजना अन्तर्गतको भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय रामेछाप, रेड कार्यान्वनयन केन्द्र तथा चुरे उत्थानशील आयोजनाले आर्थिक सहकार्य गरेका थिए। गोष्ठी सम्पन्न गर्न करीब रू. १३ लाख ६३ हजार लागत लाग्नसक्ने अनुमान गरिएको थियो। यस क्रममा यस मन्त्रालय अन्तर्गत विनियोजित बजेटबाट ३ लाख ३२ हजार, चुरे उत्थानशील आयोजना सिन्धुलीले २ लाख, भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय रामेछापले २ लाख ९९ हजार ८ सय तथा रेड कार्यान्वयन केन्द्रले १ लाख ४० हजार ७६० रूपियाँ खर्च ब्यहोरेर सहयोग गरेका थिए। अनुमानित लागत अनुसुचि-६ मा समाविष्ट छ।

३.५. गोष्ठीको नारा

शुरूमा कार्यक्रमलाई सम्मेलनको मोडेलमा सम्पन्न गर्ने आवधारणा भए तापनि समय, श्रोत, असारको प्रशासनिक व्यस्तता, अत्यधिक गर्मीको मौसम आदि कारणले मूल व्यवस्थापन समितिको पहिलो तयारी बैठकबाट सम्मेलन होईन, गोष्ठीको मोडेलमा कार्यक्रम सम्पन्न गर्ने निर्णय गरिएको थियो। सो तयारी बैठकले गोष्ठीको नारा (Slogan) को रुपमा "कबुलियती वनको विकास र विस्तार, विपन्नमुखी वन व्यवस्थापनको आधार" रहने निर्णय लिएको थियो। यसका साथै सोही बैठकले प्रस्तुतीका विषयहरू, श्रोतव्यक्तिहरू, सहकार्यका लागि अनुरोध गरिने आयोजना र निकायहरू लगायतका विषयमा निर्णय गरेको थियो। निर्णयको व्यहोरा अनुसूचि-३ मा रहेको छ।

३.६. स्थान, सुबिधा र लजिष्टिक

गोष्ठी हेटौंडा-२ स्थित पल्पसा प्याराडाईज होममा सञ्चालन गरिएको थियो। गोष्ठीमा आउने सहभागीहरूलाई गोष्ठीको नारा अंकित डायरी र कलमको व्यवस्था गरिएको थियो। त्यसैगरी गोष्ठी सहभागीहरूलाई झोला र मायाको चिनो स्वरूप कप (गोष्ठीको ब्यानर अंकित) प्रदान गरिएको थियो। सहभागी व्यवस्थापन गर्न नामदर्तासँगै खाना-खाजाको कुपन र परिचय कार्ड (टयाग) बितरण, टाढाबाट आउनुभएका सहभागीहरूलाई बिभिन्न होटेल तथा लजमा बासको व्यवस्था गरिएको थियो। सबै सहभागीहरू र आयोजक मण्डलका सदस्यहरूलाई बिहान ८ बजे ब्रेकफाष्ट, १ बजे लन्च, ३ बजे हाई-टीको प्रवन्ध गरिएको थियो। गोष्ठीको लागि टाढाका सहभागीहरू ९ गते नै आईपुग्नुभएको थियो र उहाँहरू ११ गते मात्र आफ्नो गन्तव्यतर्फ लाग्नुभएको थियो। टाढाका सहभागी, विज्ञ र श्रोत व्यक्तिहरूलाई उक्त अवधिको वासको व्यवस्था गोष्ठी आयोजकबाट गरिएको थियो।

४. गोष्ठी सञ्चालनः

४.१. बिधीः

गोष्ठी सञ्चालनको बिधीको रूपमा पावरपोईन्ट प्रस्तुती, प्रवचन, प्लेनरी छलफल(प्रश्न, जिज्ञासा र सुझाव), श्रव्यदृश्य प्रदर्शन, बिज्ञ टिप्पणी र आधिकारिक सम्बोधन (Authoritative Address) मुख्य रहेका थिए।

४.२. गोष्ठी गतिविधी

४.२.१.पहिलो भागः

क) उद्घाटन सत्र र प्रस्तुतीहरू

यस गोष्ठीको प्रथम भागलाई उद्घाटन सत्र र प्राविधिक सत्रमा बिभाजित गरिएको थियो । प्रावधिक सत्रमा तीनवटा मुख्य प्रस्तुतीहरू र विज्ञ समिक्षा (Wrap-up) समाविष्ठ थिए । उद्घाटन लगत्तै शुरू भएको यस प्राविधिक सत्रमा प्रस्तुत भएका प्रस्तुतीहरू र प्रस्तोताहरू निम्न बमोजिम रहेका थिए (तालिका नं. १)।

तालिकाः१-पहिलो भागका गतिबिधीहरूको विवरण

सत्र	सि.नं.	विषय	निकाय	प्रस्तोता/कर्ता/वक्ता
उद्घाटन सत्र	क	उद्घाटन	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, बागमती	मा.मन्त्री श्री भरत बहादुर के.सी.
	ख	स्वागत	गोष्ठी मूल व्यवस्थापन समिति	संयोजक श्री विष्णु प्रसाद आचार्य, डि.व.अ., चितवन

बागमती प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
हेटौंडा, नेपाल

[illegible]		शुभकामना	कवुलियती वन राष्ट्रिय महासंघ	का.वा. अध्यक्ष श्री ईन्द्र कोईराला
पहिलो प्राविधिक सत्र	१	रेड प्लसबाट कवुलियती वनले प्राप्त गर्ने सहलाभ बाँडफाँड विधी	रेड कार्यान्वयन केन्द्र, काठमाडौं	उपसचिव श्री प्रकाश थापा
	२	कबुलियती वन विकासः विगत वर्तमान र भविष्यको केही चिन्तन	समृध्दिको लागि वन परियोजना /सामुदायिक वन अध्ययन केन्द्र	वनविज्ञ श्री पशुपति नाथ कोइराला/ उपसचिव श्री मोहन चन्द्र विश्वकर्मा
	३	कवुलियती वनमा काम गर्दा गरेका अनुभव र उपलब्धी	डिभिजन वन कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक	सामाजिक परिचालक श्री सुस्मिता दोङ
	४	प्राविधिक कार्यपत्रहरूको निचोड प्रस्तुती (Wrap-up)	स्वतन्त्र वन विज्ञ	डा. श्री विश्वनाथ ओली, पुर्व वन सचिव

ख) स्वतन्त्र वनविज्ञ डा. विश्वनाथ ओलीज्यूको विज्ञ समिक्षा (Wrap-up)

१) प्राविधिक सत्रमा तीनवटा कार्यपत्र प्रस्तुत गरिए। पहिलो प्रस्तुतिमा सिन्धुपाल्चोककी सामाजिक परिचालक सुस्मिता दोङज्यूले कार्यक्रम सञ्चालनका क्रममा प्राप्त अनुभव, सिकाइ तथा सामना गर्नुपरेका चुनौतीहरू प्रस्तुत गर्नुभयो। विशेषगरी कबुलियती वन र सामाजिक परिचालनका क्षेत्रमा फिल्डमा देखिएका वास्तविक समस्याहरू उहाँले स्पष्ट रूपमा राख्नुभयो।

२) दोस्रो प्रस्तुतिमा पशुपति कोइराला र मोहन विश्वकर्माज्यूले संयुक्त रूपमा कबुलियती वन कार्यक्रमको विकासक्रम प्रस्तुत गर्नुभयो। २०४९ सालदेखि विभिन्न चरण पार गर्दै कार्यक्रम कसरी आजको अवस्थामा आइपुगेको छ, यस अवधिमा बनेका नीति तथा कानुन, विभिन्न परियोजनाहरूको सहयोग, उपलब्धि र सिकाइका विषयहरू उहाँहरूले समेट्नुभयो।

३) मोहनज्यूले प्रदेशगत रूपमा कबुलियती वनको संख्या, क्षेत्रफल तथा लाभान्वित घरधुरीको अवस्थाबारे तथ्याङ्क प्रस्तुत गर्नुभयो। त्यसअनुसार बागमती प्रदेश संख्या, क्षेत्रफल तथा लाभान्वित घरधुरीका हिसाबले अग्रस्थानमा रहेको देखियो। त्यसैले बागमती प्रदेशले कबुलियती वन व्यवस्थापनलाई अझ प्रभावकारी ढङ्गले अघि बढाउँदै उदाहरणीय प्रदेश बन्न सक्ने सम्भावना रहेको कुरा उल्लेख गर्न चाहन्छु।

कबुलियती वन महासङ्घका कार्यवाहक अध्यक्षज्यूले पनि केही महत्वपूर्ण विषयहरू उठाउनुभएको थियो। विशेषगरी वन नियमावलीको दोस्रो संशोधनमा काठ-दाउरा हस्तान्तरण सम्बन्धी व्यवस्था कार्यान्वयनका सन्दर्भमा चितवन जिल्लाले राम्रो अभ्यास गरेको छ। कवुलियती वन उपभोक्ताले आफूले हुर्काएको काठको पूर्ण स्वामित्व पाउने व्यवस्था व्यवहारमा लागू गरेकोमा चितवन जिल्लालाई बधाई दिन चाहन्छु।

५) रेड कार्यान्वयन केन्द्रका प्रकाशज्यूले कार्बन सेवाबाट प्राप्त लाभ वितरणका विषयमा निकै सरल ढङ्गले प्रस्तुति गर्नुभयो। यसको मुख्य उद्देश्य वन व्यवस्थापन छोडेर कार्बन व्यापारमा केन्द्रित हुनु होइन। हामीले गर्दै आएको वन संरक्षण तथा व्यवस्थापनबाट अतिरिक्त लाभका रूपमा कार्बन सेवाबाट प्राप्त हुने आम्दानीलाई सम्बन्धित समुदायसम्म पुऱ्याउने व्यवस्था गरिएको हो। कार्बन सेवाबाट प्राप्त हुने स्रोत भविष्यमा कबुलियती वन समूहहरूलाई थप सशक्त बनाउने एउटा महत्वपूर्ण अवसर हुन सक्छ।

डा. वलीले समिक्षाको क्रममा थप भन्नुभयो-कबुलियती वनको अवधारणा गरिबीको रेखामुनि रहेका समुदायलाई वन हस्तान्तरण गरी आयआर्जन वृद्धि गर्ने उद्देश्यका साथ व्यवस्थित रूपमा लागू गर्ने नेपालको अभ्यास विश्वमै विशिष्ट रहेको; प्रदेश सरकारले बजेट प्रस्तुत गरिसकेपछि गोष्ठी आयोजित भएकोले यसले दिएका सुझावहरूले त्यसपछिका नीति तथा कार्यक्रम निर्माणका लागि महत्त्वपूर्ण आधार तयार गर्ने; उद्यम बिकास र पर्यापर्यटनका लागि वनका नीति कानून मात्र पर्याप्त नभै वनबाहिरका नीति, कानून, संस्था तथा सरोकारवालाहरूको पनि समान भूमिका हुनेहुनाले उद्यम बिकास, बजार व्यवस्थापन, मूल्य निर्धारण तथा पर्यटन प्रवर्द्धनका विषयहरू सबै निकायसँगको प्रभावकारी समन्वयबाट संभव हुने; वन नियमावलीमा समूहका सदस्य पाँच जनाभन्दा कम भएमा समूहको मान्यता कायम नरहने व्यवस्था स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरिनुको साथै गरिबीको रेखासम्बन्धी सूचकहरू पनि समावेश गरिएको; नीति तथा कानुनका सन्दर्भमा संघ, प्रदेश, स्थानीय तह, सम्बन्धित समूह तथा विकास आयोजनाहरूको भूमिका अझ स्पष्ट हुन आवश्यक छ र समन्वयको स्पष्ट संरचना भएमा कार्यक्रम कार्यान्वयन अझ प्रभावकारी बन्न सक्छ; दातृ निकायको परियोजना समाप्तिपछिका दिनमा सरकारी बजेटबाट विपन्नमुखी कवुलियती वन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिन निकै प्रयास गर्नुपरेको; र अब पनि उपलब्ध स्रोतसाधनको अधिकतम उपयोग गर्दै कार्यक्रमलाई संस्थागत प्रक्रियाभित्र समाहित गरेर अघि बढाउन आवश्यक छ।

४.२.२. दोश्रो भाग

गोष्ठीको दोश्रो भागमा सामूहिक छलफल (Plenary Discussion), प्रस्तुतीहरू तथा सवाल सम्बोधनको कार्य भएको थियो ।

क) सामूहिक छलफल (Plenary Discussion)

पहिलो भागमा मुख्यतया **माथिको कुरा तल** (Top-down) गएको थियो । यस सत्रमा तलका आवाज मास्थिर (Bottom-up) आवस् भन्ने सिध्दान्तबाट वक्ताहरूलाई परिचय, जिज्ञासा, प्रश्न, सुझाव आदि शीर्षकमा केन्द्रित रही बोल्नका लागि समय उपलब्ध गराईएको थियो । यस सामूहिक छलफलको सहजीकरण मन्त्रालयका पूर्व महाशाखा प्रमुख तथा स्वतन्त्र वनविज्ञ श्री शिव सापकोटाले गर्नुभएको थियो । यस सत्रमा १५ जनाले बोल्नुभएको थियो (तालिका नं. २)।

गण्डकी प्रदेश सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय हेटौडा, नेपाल

तालिकाः२-सामूहिक छलफलका वक्ताहरूको विवरण

क्र.सं.	वक्ताको नाम, थर	प्रदेश	जिल्ला	सम्बध्द संस्था	जिम्मेवारी
१	सुन्तलीमायाँ प्रजा	बागमती	मकवानपुर	क.व.जिल्ला महासंघ	अध्यक्ष
२	नानीमायाँ रूम्वा	बागमती	मकवानपुर	सा.व.उ. महासंघ बागमती	कोषाध्यक्ष
३	गंगासागर नेपाल	बागमती	धादिङ	क.व.जिल्ला महासंघ	अध्यक्ष
४	मनोज कुमार सापकोटा	बागमती	सिन्धुली	रतनपुरा क्लष्टर	सचिव
५	राम बहादुर वाईवा	बागमती	सिन्धुली	बाह्रबिसे क.व.स.	अध्यक्ष
६	बसन्त राई	कोशी	खोटाङ	मिलिजुली क.व.स.	अध्यक्ष
७	भिमसेन दंगाल	बागमती	मकवानपुर	चित्रपानी क.व.स.	अध्यक्ष
८	सुनमायाँ प्रजा	बागमती	चितवन	आहाले क.व.स.	अध्यक्ष
९	भक्त बहादुर महरा	सु.प.	डोटी	क.व. जिल्ला महासंघ	अध्यक्ष
१०	कान्छीमायाँ गोले	बागमती	सिन्धुली	डि.व.का., सिन्धुली	सा.प.
११	लक्ष्मी वाईवा	बागमती	काभ्रेप.	डि.व.का., काभ्रेप.	स.स.
१२	पहल सिं बूढामगर	लुम्बिनी	रोल्पा	............क.व.स.	अध्यक्ष
१३	सोम बहादुर मगर	बागमती	चितवन	.............क.व.स.	अध्यक्ष
१४	संगीता अधिकारी	बागमती	चितवन	डि.व.का., चितवन	सा.प.
१५	नोर्वु शेर्पा	बागमती	दोलखा	....	....

यस खण्डमा वक्ताहरूले मुख्यतया कवुलियती वन समूहहरूलाई लगाईएको स्थायी लेखा नं.(PAN) को नियमनले अप्ठेरो पारेको; कवुलियती वनको अवधि ४० वर्षपछि समूह के हुने; कवुलियती वन समूहलाई गरिने सहयोगको निरन्तरता हुने नहुने; कवुलियती वन बिकास कार्यक्रममा संलग्न अस्थायी करार कर्मचारीहरूको क्षमता बिकास, पोशाक, पहिचान र तलब सुविधा बारेमा के हुने; मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र र बाहिरका कवुलियती वन समूहहरूको समस्या कसरी हल हुन्छ; बाँदर आतंकबाट परेको पीरबाट कसरी छुटकारा पाउने; मध्यवर्ती क्षेत्रमा परेको कवुलियती वन समूहका किसानले आफूले १५/१६ वर्ष जोगाएको वनमा आज प्रवेश गर्न नपाएको; स्थानीय तहका योजनामा कुवलियती वन समूहलाई सहयोग र समन्वय नभएको; हैसियत बिग्रेको गरिवलाई हैसियत बिग्रेको वन दिएको; कवुलियती वनमा भएका सरकारी रूखहरूको

कटानमुछ्यानबाट पाईने लाभ समूहलाई मात्र हुनुपर्ने; चितवनमा बाँसले बजार नपाएको; बिकास आयोजनाले जग्गाको भोगाधिकार प्राप्त गर्दा कवुलियती वन समूहलाई असर परेको; कवुलियती वनका माध्यमबाट सामाजिक, आर्थिक, मानवीय, प्राकृतिक र भौतिक समृध्दि र उपलब्धी प्राप्त भएको, यस गोष्ठीमा स्थानीय सरकारको प्रतिनिधित्त्व हुनुपर्ने आदि विषयहरूमा केन्द्रित भई प्रश्न, जिज्ञासा, गुनासा, समस्या र सुझाव राखेका थिए।

ख) प्रदेश सचिव डा. केदार बरालज्यूबाट सामूहिक छलफलमा उठेका सवालको सम्बोधन

यसरी सहभागी सरोकारवालाहरूले उठाएका सवाल, सुझाव, गुनासा र जिज्ञासाहरूलाई प्रदेश सचिव डा. श्री केदार बरालज्यूले सम्बोधन गर्नुभएको थियो । उहाँले आफ्नो सम्बोधनको क्रममा सहभागी सरोकारवालाहरूबाट प्राप्त सुझावहरूलाई ग्रहण गरी लिपिबध्द गर्ने र भोलिका दिनमा कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा ती सुझावहरूलाई औचित्यका आधारमा सक्दो सम्मान गर्ने प्रतिवध्दता व्यक्त गर्नुभयो। उहाँले सरोकारवालाहरूबाट केही नीतिगत प्रश्न उठाईएको संकेत गर्नुहुँदै मानव-बाँदर द्वन्द्व व्यवस्थापन र मध्यवर्ती क्षेत्रमा परेका कवुलियती वन समूहहरूको समस्या सम्बोधनको लागि नीति संवाद (Policy Dialogue) हुनुपर्ने तर्फ ईंगित गर्नुभयो ।

उहाँले कवुलियती वनका पूराना काठको व्यवस्थापन गर्दा प्राप्त लाभमा सरकार र समूहको आधा-आधा अंशियारी रहने र उनीहरूले नै लगाई हुर्काएको नयाँ काठको लाभांश शतप्रतिशत समूहकै हुने कानूनी व्यवस्था उल्लेख गर्नुहुँदै बाँदर नियन्त्रणको लागि प्रदेश सरकारले फलफूल-वन(Fruit-Forestry)को कार्यक्रम सञ्चालन गरेको; ३३ वर्षअघि हस्तान्तरित कवुलियती वनका समूहका सदस्यहरूको गरीविको पुनः आँकलन गरेर मात्र सदस्यलाई थप अबधिमा निरन्तरता दिनु तार्किक र वैज्ञानिक हुने तर कवुलियती वनको अवधि थप गर्नसकिने; कवुलियती वनको अवधारणामा हैसियत बिग्रेको वन (न्यूनतम छत्र ढकनी) दिने भनेको तर हैसियत बिग्रेको जग्गा दिने नभनेको; कवुलियती वन हस्तान्तरण गर्दा ठ्याक्कै विपन्न वर्गलाई समावेश गर्न नसकेर समूहमा निस्कृयता आएको हुनसक्ने आशंका व्यक्त गर्नुभयो ।

प्रदेश सचिव डा. श्री बरालज्यूले मुनाफामूलक संस्थाको आयमा २५% कर लिने हो; कवुलियती वन सेवामूलक संस्था भएको; स्थायी लेखा नं. भएमा मात्र समूहको खातामा रकम जानसक्ने र स्थायी लेखा नं. लिन लेखापरिक्षणको कारणले समस्या परेकोले वन कार्यालयकै लेखापालबाट न्यूनतम लागतमा लेखापरिक्षण गर्नसकिने अभ्यास भईसकेको; बिकास आयोजना (अरूण जलविद्युत, फाष्टट्र्याक) सँग छलफल गरेमा समूहले वर्षौं गरेको लगानीको प्रतिफल अवश्य दिनसक्ने; निजामती कर्मचारी नभएकोले कवुलियती वनमा कार्यक्रम वजेट आउँदा मात्र तलब पाउने कर्मचारीको प्रयासको सम्मान स्वरूप मात्र प्रदेश सरकारले कार्यक्रममा उहाँहरूलाई निरन्तरता दिएको; चितवनमा उत्पादित बाँसको बजारको लागि बाँसजन्य कुटीर उद्यमको योजना लिएर आउनुहोला भन्नुहुँदै कवुलियती वन कार्यक्रम वन वातावरण सुधार र समूह सदस्यको जीविकोपार्जन सुधारको लागि आएको प्याकेज कार्यक्रम हो र अनुभवहरूले प्रभावकारी सावित भए पनि ओझेलमा परेको कवुलियती वन कार्यक्रमलाई देखिने (Visible) तुल्याउन यो बागमती प्रदेश स्तरीय कवुलियती वन गोष्ठी आयोजना गरिएको बताउनुभएको थियो ।

बागमती प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
हेटौंडा, नेपाल

ग) घोषणा पत्र (प्रतिवध्दता-पत्र) तयारी र वाचन

डिभिजन वन कार्यालय मरिणका डिभिजनल वन अधिकृत श्री कृष्णराज न्यौपानेज्यूको संयोजकत्त्वमा ५ सदस्यीय गोष्ठी घोषणापत्र मस्यौदा कार्यदल गठन गरिएको थियो । कार्यदलका अन्य सदस्यहरूमा श्री रोशना पोखेल, डि.व.अ, डिभिजन वन कार्यालय धादिङ, श्री मदन कंडेल, महाशाखा प्रमुख, वन तथा वातावरण मन्त्रालय बागमती, श्री ईन्द्र कोईराला, कार्यबाहक अध्यक्ष, कबुलियती वन राष्ट्रिय महासंघ र श्री उषा कुँवर, डिभिजन सुपरभाईजर, डिभिजन वन कार्यालय चितवन रहनु भएको थियो । तयार भएको ७ बुँदे घोषणा पत्र (प्रतिबध्दता-पत्र) मा "कवुलियती वनको उपहार, वनदेखि बजार" लगायतका अवधारणा र प्रतिवध्ताहरूलाई उजागर गरिएको छ। कार्यदलका संयोजक डि.व.अ. श्री कृष्णराज न्यौपानेज्यूले आमसहमतीको प्रतिबध्दता-पत्रको व्यहोरा वाचन गर्नुभएको थियो। हस्ताक्षरित प्रतिबध्दता पत्रको छायाँप्रति अनुसूचि-४ मा समाबिष्ट छ।

घ) कार्यालयगत पृथक प्रस्तुतीहरू

यस अन्तर्गत विभिन्न डिभिजन वन कार्यालयहरूले प्रस्तुतीहरू गरेका थिए। प्रस्तुतीको लागि आवश्यक खाका (Outline) गोष्ठी मूल व्यवस्थापन समितिको निर्णयबाट टुंगो लगाईएको थियो र सो खाका प्रस्तुतकर्ता सबै डिभिजन वन कार्यालयलाई अग्रिम रुपमा उपलब्ध गराईएको थियो। मूल रूपमा सबै डिभिजन वन कार्यालयहरूले आफ्नो कार्यक्षेत्रमा सञ्चालित भएका विपन्नमुखी कवुलियती वन बिकास गतिबिधी, जिल्लागत तथ्यांक, प्रास उपलब्धी, गरिएका असल अभ्यास र भोग्नुपरेका समस्याहरूलाई प्रस्तुतीको क्रममा उठाएका थिए।

तालिकाः३-कार्यालयगत प्रस्तुतीहरूको विवरण

सि.नं.	जिल्ला	निकाय/डिभिजन	प्रस्तोता/कर्ता/वक्ता	कैफियत
१	मकवानपुर	डिभिजन वन कार्यालय मकवानपुर	डि.व.अ. श्री राकेश प्र. चन्द्रवंशी	
२	मकवानपुर	डिभिजन वन कार्यालय रासी	डि.व.अ. श्री हेम बहादुर थापा	
३	चितवन	डिभिजन वन कार्यालय चितवन	डि.सु. श्री उषा कुँवर	
४	धादिङ	डिभिजन वन कार्यालय धादिङ	व.प्रा.स. श्री अमृता डोटेल	
५	सिन्धुली	डिभिजन वन कार्यालय सिन्धुली	डि.व.अ. श्री रामकुमार भण्डारी	
६	सिन्धुली	डिभिजन वन कार्यालय मरिण	व.अ. श्री सरू गहतराज	

...प्रदेश सरकार ...तथा वातावरण मन्त्रालय ...हेटौडा, नेपाल

७	काभ्रेपलाञ्चोक	डिभिजन वन कार्यालय काभ्रेपलाञ्चोक	व.व.अ. श्री हरिश्चन्द्र तिमिल्सिना	
८	दोलखा	डिभिजन वन कार्यालय दोलखा	डि.सु. श्री सुमित्रा के.सी.	
९	सिन्धुपाल्चोक	डिभिजन वन कार्यालय सिन्धुपाल्चोक	सामाजिक परिचालक श्री सुस्मिता दोङ	पहिलो सत्रमा समग्र प्रस्तुतीमा समेटिएको

ङ) माननीय मुख्य मन्त्रीज्यूको शुभकामना सन्देश

गोष्ठी आयोजकको आमन्त्रणका वाबजुद कार्य-व्यस्तताले गोष्ठीमा उपस्थित हुन असमर्थ हुनुभएका बागमती प्रदेश सरकारका माननीय मुख्य मन्त्रीज्यूको शुभकामना सन्देश प्राप्त भएको थियो । सो सन्देशलाई मन्त्रालयका महाशाखा प्रमुख श्री अजय बिक्रम मानन्धरज्यूले वाचन गरी सुनाउनुभएको थियो । माननीय मुख्य मन्त्रीज्यूले आफ्नो शुभकामना सन्देशमा नेपालको वन क्षेत्र जैविक विविधता संरक्षण, जलाधार व्यवस्थापन, जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण तथा स्थानीय समुदायको जीविकोपार्जनसँग प्रत्यक्ष रूपमा जोडिएको बताउनुहुँदै विशेष गरी कबुलियती वन कार्यक्रमले भूमिहीन, गरीब तथा विपन्न समुदायलाई वन संरक्षणसँगै आयआर्जनका अवसर प्रदान गर्दै सामाजिक तथा आर्थिक रूपान्तरणमा महत्त्वपूर्ण योगदान पुर्याएको उल्लेख गर्नुभएको छ ।

उहाँले सन्देशमा लेख्नुभएको छ- 'यो गोष्ठी केवल अनुभव आदान-प्रदानको मञ्च मात्र नभई आगामी दिनमा कबुलियती वन व्यवस्थापनलाई अझ प्रभावकारी, समावेशी र परिणामुखी बनाउने दिशामा महत्त्वपूर्ण कोसेढुङ्गा साबित हुनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु । *यहाँबाट प्राप्त सुझाव, निष्कर्श र सिफारिसहरूलाई प्रदेश सरकारले निति तथा कार्यक्रम निर्माणमा उचित स्थान दिने प्रबद्धता समेत व्यक्त गर्दछु*' । शुभकामना सन्देशको पूर्ण पाठ अनुसूचि-५ मा समावेश गरिएको छ ।

च) माननीय वन तथा वातावरण मन्त्रीज्यूको सम्बोधनका मुख्य अंश

गोष्ठी अवधिभर सँगै बसी बागमती प्रदेश सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालयका माननीय मन्त्री श्री भरत बहादुर के.सी.ज्यूले गोष्ठी गतिबिधीको अवलोकन, सहभागी र सरोकारवालाहरूको गुनासा, सुझाव, जिज्ञासा र सवालहरूको श्रवण तथा सम्बोधन गर्नुभएको थियो । गोष्ठीको प्रमुख अतिथी माननीय मन्त्री के.सी. ज्यूले समापन समारोहमा सम्बोधन गर्दा भन्नुभएको कुराहरूको मुख्य अंश यहाँ यसरी उद्धृत गर्नसकिन्छ:

वन तथा वातावरण जीवनको लागि चाहिने तत्त्व भएकोले यो क्षेत्र संसारकै लागि गर्विलो क्षेत्र हो। पूराना समयलाई फर्केर हेर्दा नांगा डाँडालाई संरक्षणबाट हरियालीमा परिणत गर्ने सफलता प्राप्त भएको छ। हरीयो वनलाई जनताको धन बनाउन हरीयालीमा रूपान्तरण गरेर हुर्काएका काठ र रुखहरूलाई प्रयोग गर्नुपर्छ र कुहिन दिनुहुँदैन भन्ने कुरा नागरिकलाई बुझाउनु आवश्यक छ । वन व्यवस्थापन गरी काठ झिक्ता जनप्रतिनिधी र वन कर्मचारीले मिलेमतो गरी वन विनाश गरे भनेर भन्ने गरेको "भाष्य" बदली वन सदुपयोग गरी मुलुक र नागरिकको समृध्दि ल्याउनुपर्छ भन्ने "नयाँ भाष्य" अगाडी लैजानु आवश्यक छ।

बागमती प्रदेश सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय

कवुलियती वन कार्यक्रम विपन्न नागरिकलाई समृध्दिसँग जोड्न र वातावरण सुधार गर्नको लागि परिकल्पना गरेको कार्यक्रम हो तर यो क्षेत्र ओझेलमा परेको सत्य हो। बागमती प्रदेश सरकारले कवुलियती वन कार्यक्रमलाई अगाडि बढाउन यो गोष्ठी आयोजना गरेको हो। तपाईंहरूको सुझाव र समस्यालाई समाधान गर्नेछौं, संघीय सरकारलाई नीतिगत अप्ठेरा परेका कुराहरू राखेछौं, सोही कुरा घोषणा-पत्रमा समावेश गरेका छौं । कवुलियती वन समूहले अनिवार्य लिनुपरेको स्थायी लेखा नं.(PAN) पारदर्शिता र सुशासनको लागि हो। तर यो प्रकृयालाई सरलीकरण अवश्य गर्नेछौं ।

कवुलियती वन कार्यक्रममा कार्यरत वन प्राविधिक सहायक, वित्त सहायक, डिभिजन सुपरभाईजर र सामाजिक परिचालक(समूह सहयोगी) को वर्तमान सुबिधा कार्यक्रमगत (Program-based) हो। तर यस विषयलाई पनि संघीय सरकारलाई भनेर सहजीकरण गर्नेछौं र प्रदेश सरकारले समेत सम्वोधन गर्नेछौं। तपाईंहरूका समस्या र गुनासो सम्बोधन आगामी आ.व.मा समावेश गर्ने कुरामा ध्यान दिनेछौं। हामीले बागमती प्रदेशको वन ऐनलाई जनमैत्री बनाएका छौं। कवुलियती वनमा फलफूल, नगदेबाली र जडीबुटी बिस्तारमा सहयोग गरिरहेका छौं। समृध्दिको अभियान आफ्नै घरबाट थाल्ने हो। आगामी दिनमा समुदायमा आधारित सामुदायिक र कवुलियती वनलाई सुव्यवस्थित गरी नागरिकहरूको आयआर्जनमा जोड्ने बिषयमा हामी सबै जना एकजुट भएर लाग्न म आह्वान गर्दछु ।

५. सहभागीहरुको विश्लेषण

यस गोष्ठीमा कूल २२२ जना सहभागी थिए ।अन्य प्रदेशहरूबाट समत सहभागीहरूको प्रतिनिधित्व रहेको थियो । सहभागिता विश्लेषण गर्दा सहभागीहरूको प्रतिनिधित्व निम्न बमोजिम रहेको थियोः

५.१. सहभागीहरुको लैंगिक अनुपात विश्लेषण

यस गोष्ठीमा महिलाभन्दा पुरुष सहभागीको संख्या बढी रहेको थियो । महिला र पुरूषको प्रतिनिधित्व हेर्दा पुरूष १३२ जना र महिला ९० जना सहभागी थिए (चित्र नं. १)।

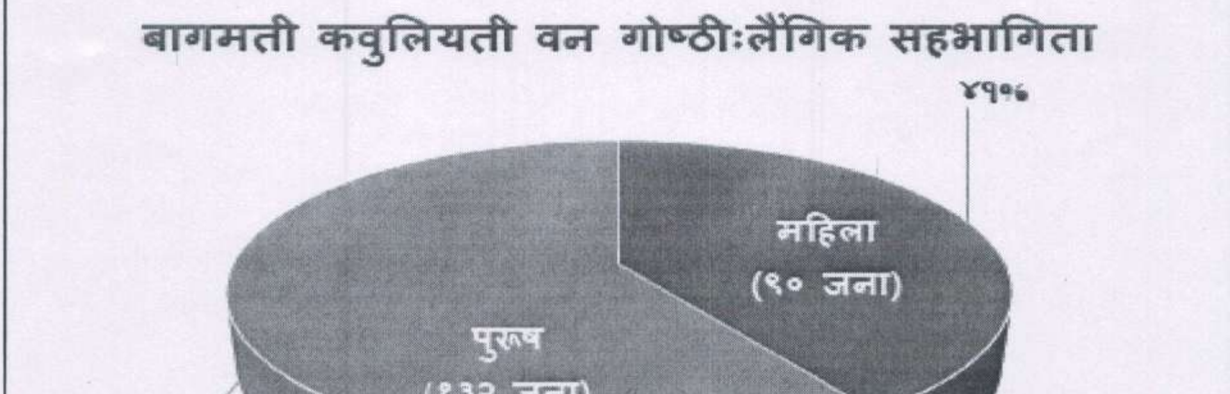

चित्र नं.१ःसहभागीहरुको लैंगिक अनुपात

प्रदेश सरकार
वातावरण मन्त्रालय
हेटौंडा, नेपाल

५.२. सहभागीहरुको जातीय प्रतिनिधित्त्व

यस गोष्ठीमा सहभागी २२२ जना सहभागीहरूमा सबैभन्दा बढी ब्राह्मण/क्षेत्रीय (खस आर्य) समुदायको सहभागिता थियो (चित्र नं. २)।

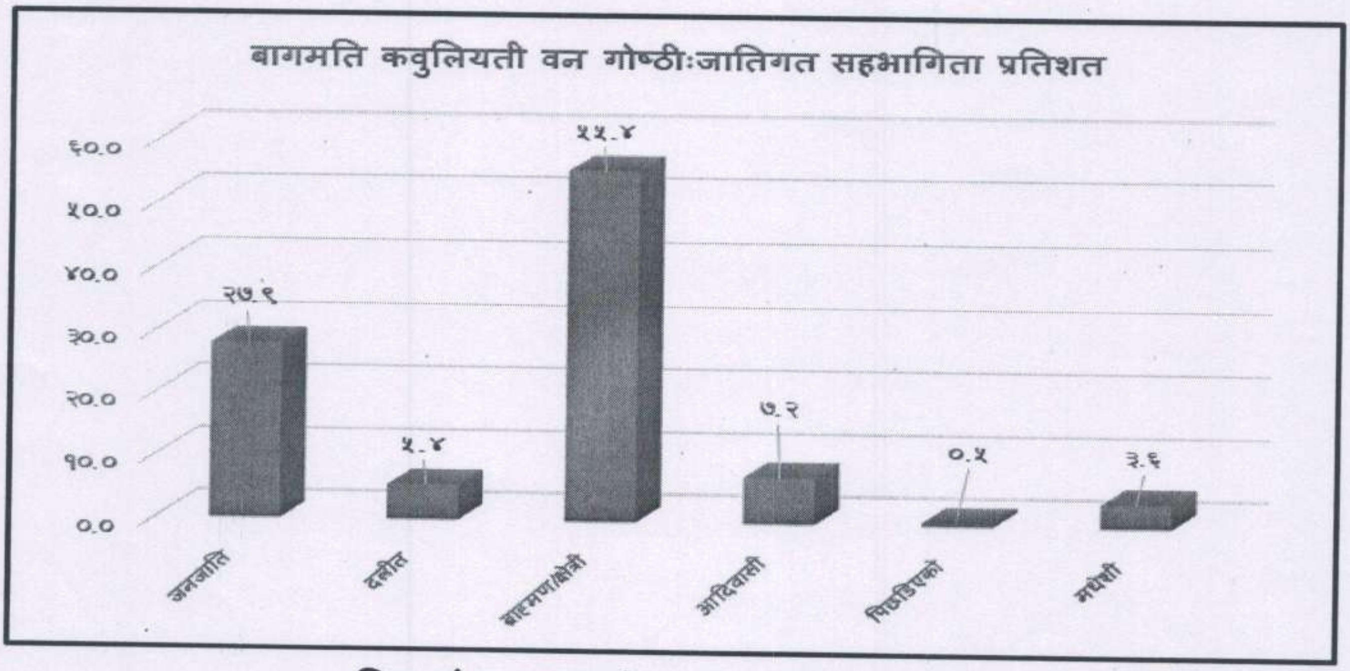

चित्र नं.२: सहभागीहरुको जातीय अनुपात

५.३.सहभागीहरुको क्षेत्रगत प्रतिनिधित्त्व

यस गोष्ठीमा सहभागी २२२ जना सहभागीहरूलाई उनीहरूले प्रतिनिधित्त्व गर्ने क्षेत्र अनुसार विश्लेषण गर्दा कर्मचारी सर्वाधिक रहेको थियो । यसभित्र नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारमा सेवारत निजामती कर्मचारी र कवुलियती वन कार्यक्रममा कार्यरत कार्यक्रमिक (अस्थायी) कर्मचारी पर्दछन् । कवुलियती वन कार्यक्रममा कार्यरत कर्मचारी भन्नाले वन प्राविधिक सहायक, वित्त सहायक, डिभिजन सुपरभाईजर र सामाजिक परिचालक (स.स.) हरू पर्दछन् (चित्र नं. ३)।

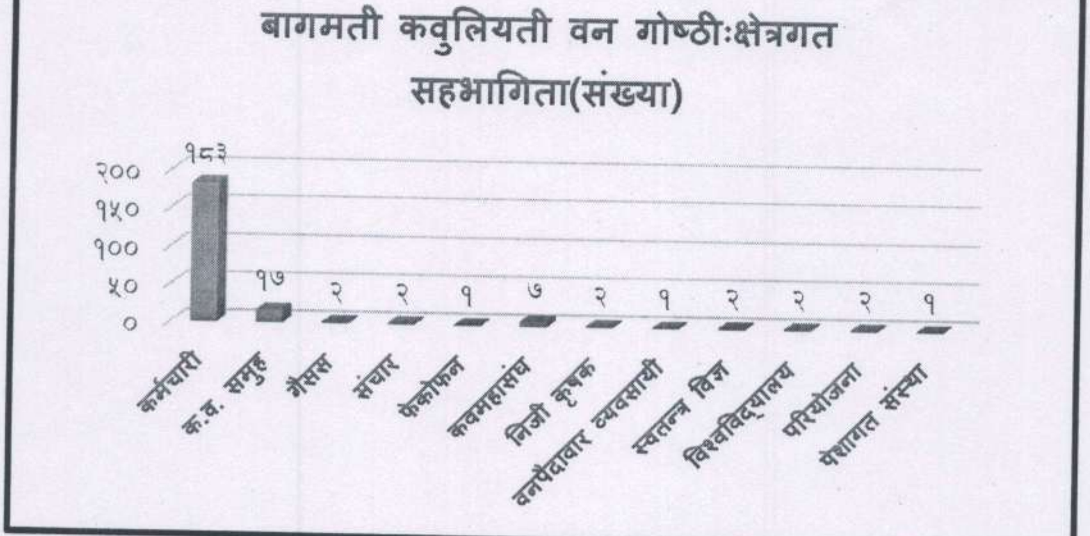

चित्र नं.३:सहभागीहरुको क्षेत्रगत प्रतिनिधित्त्व

प्रदेश सरकार
वातावरण मन्त्रालय

६. उपलब्धी

यस गोष्ठीका प्रस्तुतीहरू, प्लेनरी छलफल, विज्ञ टिप्पणी तथा सम्बोधनबाट गोष्ठीले बिभिन्न सिकाई, सवाल र सुझावहरू उजागर गर्दै आगामी मार्गचित्र प्रदान गरेको छ । गोष्ठीमा बिभिन्न प्रकारका अनुभव साटासाट भएको छ । यसका साथै गोष्ठीको प्रतिबध्दता-पत्र पनि गोष्ठीको महत्त्वपूर्ण सम्पत्तिको रुपमा रह्यो ।

६.१. सिकाई(Learning**)**:

- विपन्नमुखी कवुलियती वनले समृध्दिका तीनै आयामहरू आर्थिक, सामाजिक र वातावरणीय पाटोलाई सशक्तीकरण गरेको छ। पछिल्लो समय कार्वन क्रेडिट बापतको लाभांश समेत प्राप्त गर्दैछ ।
- पूराना रूख र काठको व्यवस्थापनबाट प्राप्त आम्दानी बरावर बाँडफाँड गरी चितवन जिल्लाले वन नियमावली, २०७९ मा व्यवस्था गरिएको प्रावधानलाई कार्यान्वयनमा ल्याएको छ।
- हैसियत कम भएको वन क्षेत्रको पुनःस्थापना गर्न सकिने तथ्य कवुलियती वनले स्थापित गरेको छ।
- कवुलियती वन कृषि वन प्रणालीको उत्तम नमुना सिध्द भएको छ । कृषि वन प्रणालीको व्यवहारिक अभ्यास अन्तर्गत आय आर्जनको क्रियाकलापबाट आय वृद्धि भएको छ ।
- कवुलियती वन समूहहरूले झुण्ड (कलष्टर) मा काम गर्दा आय आर्जन तथा उद्यम विकासको लागि बढी सहयोग पुग्न गएको छ।
- कवुलियती वन कार्यक्रमहरुमा निरन्तरता नदिँदा समूहहरु निस्क्रिय भैरहेको देखिन्छ।
- सामाजिक परिचालनको कार्यको आवश्यकता अझ पनि रहेको छ तर समूहहरू वर्गीकरण गरी निस्क्रिय समूहहरुमा सामाजिक परिचालनलाई केन्द्रित गर्नुपर्ने देखिन्छ।
- कवुलियती वनहरूका स्थानगत विशेषताहरू फरक फरक रहेकोले आयआर्जन लगायतका कार्यहरू सोही बमोजिम डिजाईन गर्नुपर्ने देखिन्छ।
- कवुलियती वनहरू आकर्षक पर्यटन (आन्तरिक तथा वाह्य पर्यटन) गन्तव्यको रुपमा स्थापित हुँदै गएका छन्। जस्तैःहोमस्टे संचालनवाट स्थानीय मगर संस्कृतिको प्रवर्ध्दन भई स्थानीय उत्पादनको किनवेचवाट स्थानीय आर्थिक क्षेत्र चलायमान (नवलपुरको हुप्सेकोट र पाल्पाको निस्दी-झिरूवास) भएको अवस्था छ।
- कवुलियती वनको व्यवस्थापन वन व्यवस्थापनको मोडेल (Forest Management Regime) को रुपमा स्थापित भैरहेको छ।
- कवुलियती वन गरिबी निवारणको आधारको लागि अझ पनि प्रस्थान विन्दु प्रमाणित भएको छ।

६.२. सवालहरू (Issues**)**:

- हैसियत विग्रेको वनको परिभाषा स्पष्ट छैन। केवल २० प्रतिशत क्राउन कभरलाई मात्र आधार बनाइएको छ। तर यो वन क्षेत्र कुनै पनि वन सुचना प्रणाली तथा सर्वेक्षणमा नदेखाइएको अवस्था छ।
- गरीबिको रेखा पार गरेको नगरेको कुनै आधारहरु निर्धारण गरिएको छैन। यदि गरीविको रेखा पार गरेको अवस्थामा के गर्ने ? वन नियमावली २०७९ को नियम ७४ को उप-नियम २ बमोजिम पुनःकबुलियती वन उपलब्ध गराउँदा व्यक्तिहरुको मानव विकास सूचकाङ्क परीक्षण गरी गरिबीको

रेखामुनी रहेको यकिन गर्ने भनिएको छ। यसको परीक्षण गर्ने कार्यको लागि कार्यविधी तयार गरिएको छैन ।

- सामुदायिक वनहरुमा कबुलियती वन (Internal Lease in cf) को दिगोपनामा अझ पनि विश्वासको समस्या रहेको छ। किनकि कार्ययोजनाको अवधि भएकोले कार्ययोजनाको अवधि भन्दा पनि कम्तीमा १५ वर्षको अवधि हुन आवश्यक रहेको छ ।
- हक हस्तान्तरणको कार्यलाइ कसरी व्यवस्थापन गर्ने भन्ने सवाल छ। हक हस्तान्तरणको लागि पनि अभिलेख व्यवस्थापनलाई व्यवस्थित गर्नु आवश्यक छ ।
- कवुलियती वना अतिक्रमण पनि भएको छ । बिकास आयोजनाले गर्दा कबुलियती वनक्षेत्र समाप्त वा संकुचन भएको छ ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रका कबुलियती वनहरु विशेष गरी जस्तै पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्जको क्षेत्र भित्रका हाँडीखोला, पदमपोखरी आदि क्षेत्रमा बिगतमा डिभिजन वन कार्यालय अन्तरगत पर्ने भएकोमा हाल मध्यबर्ती क्षेत्रमा परी त्यसको नियम कानूनले कबुलियती वनको वन पैदावार बाहिर विक्री गर्न अहजता उत्पन्न भएको छ। यसबाट त्यहाँका कवुलियती वन किसानको जीविकोपार्जनमा अवरोध आएको छ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रको कवुलियती वनको हकमा पट्टाको म्याद सकिए पछि के गर्ने भन्ने विषयमा कानूनी व्यवस्था मौन छ । अतः राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन र नियमावली (विशेष गरी मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली-२०५२) मा समावेश गरी निर्देशिकामा पनि प्रक्रियाहरु राखु वाञ्छनीय छ।
- कबुलियती वनको पट्टा समाप्त भए पश्चात पुनः कबुलियती वन दिने प्रावधान नभएकोले सो क्षेत्रको उपयोग गर्नको लागि कानूनमा परिवर्तन वा सामुदायिक वनमा परिणत गर्नु पर्ने हुन सक्छ ।
- सदस्यहरु थप घटको व्यवस्था स्पष्ठ भएन। जस्तैः५जनामा कुनै सदस्य बसाइ सरेर गए, कुनैको मृत्यू भयो ।समूह नविकरण गरिएको छैन। वचतहरु गरि राखेका छन्।५ जना भन्दा कम भएको कबुलियती वनको वैधानिक आधार नहुने भएको हुँदा कुनै सदस्य मात्र कम भएको अवस्थामा अन्य सदस्यले बिना कुनै कसूर अधिकारबाट वञ्चित भइ फाइदा प्राप्त नगर्ने अवस्था सिर्जना भएको छ ।
- कम्पास र टेपले सर्वे गरेर हस्तांन्तरण गर्दाको क्षेत्रफल जिपिएसबाट गरेको सर्वेक्षणपछि घटेको छ। प्रविधिले गर्दा मान्नुपर्यो। क्षेत्रफल फरक पर्ने भयो।
- कार्यक्रम नभएको अवस्थामा काम नै नभएको अवस्था छ ।
- सङ्घीयता पश्चात कवुलियती वनमा प्रभावकारी कार्यक्रमहरु सञ्चालित भएनन्। प्रदेश-प्रदेशको नियमहरु छन् । प्रदेश अनुसार पनि सक्रियता रहेको छ ।
- अम्रिसोको उत्पादन तथा गुणस्तर सुधार नगरे बजार गुम्न सक्छ।
- पर्या-पर्यटन क्रियाकलापहरुको संस्थागत विकास, दीगोपना तथा क्षमता अभिवृध्दि आवश्यक छ।
- वार्षिक रुपमा पूराना विरुवाहरु सरपट रुपमा काट्ने र आगो लगाउने गर्दा वातावरणीय समस्या बढेको छ जस्तैः भू क्षय तथा कार्वन उत्सर्जनको जोखिम ।
- लेखा तथा अभिलेख व्यवस्थापन प्रभावकारी छैन ।
- युवा श्रम शक्तिको उपलव्धता घटेको छ।

बागमती प्रदेश सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय हेटौडा, नेपाल

- अमृसोको फूलबाट बनेको कुचोको विक्री वितरण प्रणाली – अवैज्ञानिक र परम्परागत छ ।
- कवुलियती वनको उत्पादनहरूको बजार तथा मूल्य निर्धारणको सवाल उत्पन्न भएको छ।

६.३. सुझावहरू (Recommendation)

- कवुलियती वन बिकास र निरन्तरताको लागि नीतिगत सुधार आवश्यक छ ।जस्तै मध्यवर्ती क्षेत्रका उपभोक्ताहरुको अधिकार र बाहिरकाको अधिकारमा विभेद हुनु भएन ।
- मानव-बाँदर द्वन्द्व व्यवस्थापन तथा मध्यवर्ती क्षेत्र लगायत संरक्षित क्षेत्रमा परेका कवुलियती वनका समस्या सम्बोधनको लागि नीति संवाद (Policy Dialogue) गरेर नीतिगत निकास प्राप्त गर्नुपर्दछ।
- ४० बर्षको पट्टा समाप्ति पश्चातको जग्गाहरुको व्यवस्थापन तथा पुनः व्यवस्थापन मोडेल परिभाषित गर्नुपर्ने देखिन्छ। पाँच सदस्य भन्दा कम भएको अवस्थामा अन्य सदस्यको अधिकार वञ्चित नहुने अवस्था सुनिश्चित गर्नुपर्ने छ।
- गरिबीको परीक्षण गर्ने कार्यविधी सरल बनाईनुपर्दछ।
- हुर्किएका रुखहरुको सदुपयोग गरी आम्दानी लिने सहज प्रक्रिया तथा कार्यविधि बनाउनुपर्यो।
- कबुलियतीनामाको अवधि पश्चात के गर्ने स्पष्ट छैन।
- कबुलियती वनको अवधारणालाई जग्गा एकीकरणको कार्यको सिकाइको रुपमा वातावरणीय व्यवस्थापनको नमूना कार्यको रुपमा लिन सकिन्छ।
- कबुलियती वनको अवधारणालाइ अझ निरन्तरता दिन आवश्यक । सामाजिक परिचालनको कार्यलाई प्राथमिकीकरण गरी निरन्तरता आवश्यक देखिन्छ।

७.अनुसूचीहरु

१) मूल व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरूको विवरण

> उल्लेखित सन्दर्भमा बागमती प्रदेशमा पहिलो पटक **"प्रथम कवुलियती वन बागमती सम्मेलन"** आयोजना गर्ने कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ। उक्त सम्मेलन २०८३ **साल असार १० र ११ गते** सञ्चालन गर्ने कार्यतालिका तय भएको छ। सम्मेलनमा प्रदेशभरिका कवुलियती वन समूहका प्रतिनिधि, स्थानीय तह, वन क्षेत्रका विज्ञ, सरोकारवाला निकाय तथा अन्य सम्बन्धित पक्षहरूको सहभागिता रहनेछ। कार्यक्रमको प्रभावकारी व्यवस्थापन, समन्वय तथा सञ्चालनका लागि देहाय बमोजिम **९ सदस्यीय मूल व्यवस्थापन समिति** गठन गर्न उपयुक्त देखिएको छ।
>
> **मूल व्यवस्थापन समिति**
>
> १. संयोजकः डिभिजनल वन अधिकृत श्री विष्णु प्रसाद आचार्य डिभिजन वन कार्यालय चितवन,
> २. सह-संयोजकः महाशाखा प्रमुख श्री मदन कंडेल, वन तथा वातावरण मन्त्रालय,
> ३. सदस्यः वरिष्ठ वन अधिकृत श्री टंक नारायण श्रेष्ठ, वन निर्देशनालय,हेटौंडा,
> ४ सदस्यः वरिष्ठ वन अधिकृत श्री गणेश थापा, वन तथा वातावरण मन्त्रालय,
> ५. सदस्यः वन अधिकृत श्री सृजना अधिकारी, वन तथा वातावरण मन्त्रालय,
> ६. सदस्यः श्री कर्मठ तामाङ्ग, वन प्राविधिक सहायक , डिभिजन वन कार्यालय, मकवानपुर,
> ७. सदस्यः डिभिजन सुपरभाईजर श्री महालक्ष्मी खतिवडा, डिभिजन वन कार्यालय मकवानपुर,
> ८. सदस्यः श्री सुन्तली माया चेपाङ्ग अध्यक्ष, कवुलियती वन महासंघ मकवानपुर,
> ९. सदस्यः श्री शारदा राई, हिमवन्ती नेपाल मकवानपुर,
> १०. सदस्य-सचिवः वरिष्ठ वन अधिकृत श्री गोविन्द अर्याल, वन तथा वातावरण मन्त्रालय।
>
> उक्त सम्मेलन सञ्चालनका लागि स्वीकृत कार्यक्रम तथा बजेटबाट आवश्यक खर्च व्यवस्थापन गर्ने तथा कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी सम्पूर्ण व्यवस्थापन कार्य उक्त समितिमार्फत सम्पन्न गर्न गराउन उपयुक्त देखि निर्णयार्थ पेश गर्दछु ।

२) गोष्ठीको कार्यक्रम कार्यतालिका

प्रथम बागमती कबुलियती वन गोष्ठी, २०८३, हेटौंडाको कार्यतालिका

मिति २०८३/०३/१० र ११ गते | स्थान: होटल पलपसा प्याराडाईज होम हेटौंडा-२, मकवानपुर

कार्यक्रम सुरु मिति/समय		कार्यक्रम विवरण	कैफियत
	बिहान ७.३० बजे देखि ८.३० बजे सम्म	Break-fast	
	बिहान ८.०० बजे देखि देखि दिउँसो १.०० बजे सम्म	नाम दर्ता	
		आसन ग्रहण अध्यक्षता माननीय वनमन्त्रीज्यू वन तथा वातावरण मन्त्रालय बागमती प्रदेश प्रमुख अतिथि माननीय मुख्यमन्त्री, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय बागमती प्रदेश श्रीमान् सचिव ज्यू	
		उद्घाटन र राष्ट्रिय गान प्रमुख अतिथि माननीय मुख्यमन्त्री मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय बागमती प्रदेश कार्यक्रम अध्यक्ष: माननीय वन मन्त्री ज्यू (गमलाको बिरुवामा पानी हालेर)	
		परिचयात्मक कार्यक्रम	
		स्वागत तथा कार्यक्रमको औचित्य विष्णु प्रसाद आचार्य	
पहिलो सत्र मिति २०८३/०३/१०		शुभकामना मन्तव्य: कबुलियती वन राष्ट्रिय महासंघ कार्यवाहक अध्यक्ष श्री ईन्द्र कोईराला	
		प्रस्तुतिकरण शीर्षक	
		वन तथा भू-संरक्षण विभाग बबरमहल, काठमाडौंको तर्फबाट महाशाखा सहसचिव श्री राजिव कुमार झा	
		श्री पशुपति कोईराला(पूर्व सहसचिव तथा वन विज्ञ) बाट (हाल समृद्धिका लागी वन कार्यक्रमा कार्यरत) प्रस्तुती: विपन्नमुखी कबुलियती वन विकास कार्यक्रमको विगत देखि वर्तमान सम्मको समिक्षा	
		रेड कार्यान्वयन केन्द्र बबरमहल, काठमाडौंको तर्फबाट सहसचिव/ केन्द्र प्रमुख श्री नवराज पुडासैनी	
		पूर्व वन सचिव डा. श्री विश्वनाथ ओलीज्यू बाट प्रस्तुतिको wrap Up	
		मन्तव्य	
		श्रीमान् वन निर्देशक ज्यूबाट	
		श्रीमान् सचिव ज्यूबाट	
		माननीय मुख्यमन्त्री ज्यूबाट	
		माननीय वन मन्त्रीज्यूबाट सत्र समापन	
	दिउँसो १.०० बजे२.०० बजे सम्म Lunch Break		
TECHNICAL SESSION			
		कार्यालयहरुबाट प्रस्तुती	
		डिभिजन वन कार्यालय चितवन र धादिङको संयुक्त प्रस्तुति	प्रत्येक

चौथो सत्र मिति २०८३/०३/१०	दिउँसो २.०० बजे ५.०० बजे सम्म	डिभिजन वन कार्यालय मकवानपुर र रसिको संयुक्त प्रस्तुति	कार्यालयलाई १५ देखि २० मिनेट सम्म
		डिभिजन वन कार्यालय सिन्धुली र मरिणको संयुक्त प्रस्तुति	
		डिभिजन वन कार्यालय रामेछाप र दोलखाको संयुक्त प्रस्तुति	
		डिभिजन वन कार्यालय सिन्धुपाल्चोक र काभ्रेपलाञ्चोकको संयुक्त प्रस्तुति	
		Plenary Discussion	
		शीर्षक: कबुलियती वन विकास कार्यक्रम विगत, वर्तमान र अबको बाटो	
		सेसन अध्यक्ष- पूर्व वन सचिव डा. श्री विश्वनाथ ओलीज्यू	PANELIST
		MODERATOR: शिव सापकोटा, वन विज्ञ	
		प्रदेश वन सचिव डा. श्री केदार बराल ज्यु	
		कबुलियती वन महासंघका कार्यवाहक अध्यक्ष श्री ईन्द्र कोईराला	
		वन तथा भू-संरक्षण विभाग बबरमहल, काठमाडौंको तर्फबाट सहसचिव श्री राजिव कुमार झा/ मोहन वि.क.	
		डिभिजन सुपरभाईजर	
		पूर्व वन सचिव डा. श्री विश्वनाथ ओलीज्यू बाट गोष्ठीमा उठेका सवालहरूको जवाफ सहितको wrap Up	
		घोषणापत्र जारी	
		संयोजक- श्री कृष्णराज न्यौपाने, डि.व.अ डिभिजन वन कार्यालय मरिण	
		सदस्य- श्री रोशना पोखेल, डि.व.अ डिभिजन वन कार्यालय धादिङ	
		सदस्य- श्री मदन कंडेल, महाशाखा प्रमुख, वन तथा वातावरण मन्त्रालय बागमती प्रदेश	
		सदस्य- श्री ईन्द्र कोईराला, कार्यवाहक अध्यक्ष कबुलियती वन राष्ट्रिय महासंघ	
		सदस्य- श्री उषा बस्नेत, डिभिजन सुपरभाईजर डिभिजन वन कार्यालय चितवन	
समापन सत्र			
		डिभिजन सुपरभाईजर/ ग्रुप प्रमोटर मध्येबाट १ जना	
		डिभिजनल वन अधिकृत मध्येबाट १ जना	
		घोषणा पत्र प्रस्तुति संयोजक श्री कृष्णराज न्यौपाने ज्यू बाट	
		समापन मन्तव्य	
		पूर्व वन सचिव डा. श्री विश्वनाथ ओलीज्यू	
		माननीय वनमन्त्रीज्यू	

३) गोष्ठी मूल व्यवस्थापन समितिको बैठकले गरेका निर्णयहरू

आज मिति २०८३ साल असार १ गतेका दिन विहान ८.०० बजे बागमती प्रदेशस्तरिय प्रथम कबुलियती वन गोष्ठीको मूल व्यवस्थापन समितिका संयोजक एवम् डिभिजन वन कार्यालय, चितवनका डिभिजनल वन अधिकृत श्री विष्णु प्रसाद आचार्य ज्यूको अध्यक्षतामा समितिको बैठक बसी देहाय अनुसारका निर्णयहरु गरियो ।

<u>तपसिल</u>

१. संयोजकः डिभिजनल वन अधिकृत श्री विष्णु प्रसाद आचार्य डिभिजन वन कार्यालय चितवन,
२. सह-संयोजकः महाशाखा प्रमुख श्री मदन कंडेल, वन तथा वातावरण मन्त्रालय,
३. सदस्यः वरिष्ठ वन अधिकृत श्री टंक नारायण श्रेष्ठ, वन निर्देशनालय,हेटौंडा,
४ सदस्यः वरिष्ठ वन अधिकृत श्री गणेश थापा, वन तथा वातावरण मन्त्रालय,
५. सदस्यः वन अधिकृत श्री सृजना अधिकारी, वन तथा वातावरण मन्त्रालय,
६. सदस्यः श्री कर्मठ तामाङ्ग, वन प्राविधिक सहायक , डिभिजन वन कार्यालय, मकवानपुर,
७. सदस्यः डिभिजन सुपरभाईजर श्री महालक्ष्मी खतिवडा, डिभिजन वन कार्यालय मकवानपुर,
८. सदस्यः श्री सुन्तली माया चेपाङ्ग अध्यक्ष, कबुलियती वन महासंघ मकवानपुर,
९. सदस्यः श्री शारदा राई, हिमवन्ती नेपाल मकवानपुर,
१०. सदस्य-सचिवः वरिष्ठ वन अधिकृत श्री गोविन्द अर्याल, वन तथा वातावरण मन्त्रालय।

<u>आमन्त्रित</u>

डा.श्री केदार बराल, प्रदेश सचिव, वन तथा वातावरण मन्त्रालय बागमती प्रदेश, हेटौंडा ।
श्री अजय विक्रम मानन्धर, महाशाखा प्रमुख, वन तथा वातावरण मन्त्रालय बागमती प्रदेश, हेटौंडा
श्री भोला खतिवडा, पूर्व अध्यक्ष COFSUN, नेपाल

<u>निर्णयहरु:</u>

१. बागमती प्रदेशस्तरिय प्रथम कबुलियती वन गोष्ठी, २०८३ "कबुलियती वनको विकास र विस्तार, विपन्नमुखी वन व्यवस्थापनको आधार" को मूल नारा सहित हेटौंडा उपमहानगरपालिका अन्तर्गतका स्थानमा २०८३ साल आषाढ १० र ११ गते बिहान ८:०० बजे देखि शुभारम्भ गर्ने निर्णय गरियो ।

बागमती प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
हेटौंडा, नेपाल

२. उक्त कार्यक्रमको कार्यतालिकामा वन तथा भू-संरक्षण विभाग, बबरमहल काठमाडौं, रेड कार्यान्वयन केन्द्र, बबरमहल काठमाडौंका बहालवाला एवम् सेवानिवृत्त वन विज्ञ, कबुलियती वन समूहका प्रतिनिधिद्वारा कार्यपत्रहरूको प्रस्तुतिकरण एवम् अन्य सरोकारवालाहरू समेतको उपस्थितिमा विभिन्न कार्यसूचीहरू सहितको कार्यतालिका तयार गरी आगामी बैठकमा पेश गर्ने निर्णय गरियो । साथै प्रस्तुतिकरण गर्ने सरोकारवालाहरूलाई कार्यपत्र प्रस्तुतिकरणको ढाँचा तयार गरी उपलब्ध गराउने निर्णय गरियो ।

३. उक्त गोष्ठी सञ्चालनका लागि यस मन्त्रालयमा विनियोजित बजेट पर्याप्त हुने अवस्था नदेखिएको हुँदा आवश्यक पर्ने थप आर्थिक दायित्वको जिम्मेवारीका लागि रेड कार्यान्वयन केन्द्र बबरमहल काठमाडौं र MaWRiN परियोजना सिन्धुलीसंग आवश्यक समन्वय तथा पत्राचार गर्ने निर्णय गरियो।

बागमती प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
हेटौंडा, नेपाल

४) गोष्ठीबाट जारी हस्ताक्षरित प्रतिबध्दता-पत्र

प्रथम बागमती कबुलियती वन गोष्ठी २०८३

हेटौंडा, मकवानपुर

प्रतिबद्धता पत्र

२०८३-०३-१०

बागमती प्रदेश वन तथा वातावरण मन्त्रालयको आयोजनामा संचालित प्रथम बागमती कबुलियती वन गोष्ठी, २०८३ मा कबुलियती वन विकास कार्यक्रमसँग सम्बद्ध संघिय एवं प्रदेश स्तरका विभिन्न निकायका सहभागीहरु, कबुलियती वन समूहका राष्ट्रिय/प्रदेश/जिल्लाका प्रतिनिधिहरु, सुपरभाईजर, वन प्राविधिक, सामाजिक परिचालक र सम्बद्ध सबै सरोकारवाला, विज्ञ एवं नागरिक समाजको सहभागितामा कबुलियती वन विकास कार्यक्रमको वर्तमान अवस्था र भावी कार्यदिशामा छलफल भई निम्न बमोजिमका साझा प्रतिबद्धता जारी गरिएको छ :

१. कबुलियती वन विकास तथा व्यवस्थापनका कार्यहरुमा स्थानीय तहको समेत अहम भूमिका रहने कुरालाई आत्मसाथ गर्दै कबुलियती वन समूह एवं कबुलियती वनको विकास र व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरु तर्जुमा गर्दा स्थानीय तहसंग समन्वय र सहकार्य गरी संचालन गर्दै कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउने ।

२. कबुलियती वन समूहले हुर्काई जोगाइ राखेको वनको वन पैदावार बिक्रीवितरणमा सरलिकृत गर्ने आवश्यक कानूनी व्यवस्था तथा कार्यविधि बनाई लागू गर्ने ।

३. कबलियती वनमा कार्यरत सुपरभाइजर, समूह सहयोगी, वन प्राविधिकको सेवा सुविधा र पहिचानको बारेमा आवश्यक छलफल र समय सापेक्ष पुनरावलोकन गरी उनीहरुको मनोबल उच्च बनाई कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

४. जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, भू तथा जलाधार व्यवस्थापन, वातावरणीय तथा सामाजिक सुरक्षा र जैविक विविधता संरक्षणसँग सम्बन्धित क्रियाकलापहरु समेत कबुलियती वन विकासका कार्यक्रमहरुमा समायोजन गर्ने । कबुलियती वनमा संचालित कार्यक्रमका उपलब्धिहरुलाई जलवायु वित्तसँग आबद्ध गर्न क्षमता अभिवृद्धि सहित दस्तावेजीकरण गर्ने ।

५. कबुलियती वन समूहलाई आय आर्जनका अवसर प्राप्त गर्न क्लस्टर अनुसार आवश्यकता र बजारमा आधारित उद्यम विकासको लागि सिपमुलक कार्यक्रम संचालन, उद्यम संचालन सहयोग, बजारीकरण र निजीक्षेत्र संग सहकार्यका लागि नितिगत एवं संरचनागत व्यवस्था गरी उद्यमशिलता कार्यक्रम संचालन गर्ने । यसकोलागि "कबुलियती वनको उपहार, वन देखि बजार" कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

६. मध्यवर्ती कबुलियती वनको विषयहरुमा संघिय सरकारका निकाय संग आवश्यक छलफल गरी समस्या समाधानको लागि पहल गर्ने ।

७. सुरुवाती चरणमा रहेको गरिबमुखी कबुलियती वन कार्यक्रम समयानुकूल परिमार्जन गर्दै जाने

बागमती प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
हेटौंडा, नेपाल

५) मा.मु.मन्त्रीज्यूको शुभकामना सन्देश

बागमती प्रदेश
हेटौंडा, नेपाल

मुख्यमन्त्री

सम्बोधन

प्रथम बागमती प्रदेशस्तरीय कबुलियती वन गोष्ठी, २०८३

आदरणीय सभाध्यक्षज्यू,
विशिष्ट अतिथिहरू,
कबुलियती वन उपभोक्ता समूहका प्रतिनिधिहरू,
वन तथा वातावरण क्षेत्रका विज्ञहरू,
सञ्चारकर्मी मित्रहरू,
तथा यहाँ उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरू, नमस्कार।

प्रथम बागमती प्रदेशस्तरीय कबुलियती वन गोष्ठी,२०८३ जस्तो महत्त्वपूर्ण कार्यक्रममा उपस्थित हुन नपाएता पनि शुभकामना मन्तव्य राख्न पाउँदा मलाई अत्यन्त खुसी लागेको छ। यस महत्त्वपूर्ण गोष्ठीको आयोजना गर्ने वन तथा वातावरण मन्त्रालय तथा सहयोगी निकायहरूलाई हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

नेपालको वन क्षेत्र जैविक विविधता संरक्षण, जलाधार व्यवस्थापन, जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण तथा स्थानीय समुदायको जीविकोपार्जनसँग प्रत्यक्ष रूपमा जोडिएको छ। विशेष गरी कबुलियती वन कार्यक्रमले भूमिहीन, गरिब तथा विपन्न समुदायलाई वन संरक्षणसँगै आयआर्जनका अवसर प्रदान गर्दै सामाजिक तथा आर्थिक रूपान्तरणमा महत्त्वपूर्ण योगदान पुऱ्याएको छ।

बागमती प्रदेश प्राकृतिक सम्पदाले सम्पन्न प्रदेश हो। यस प्रदेशका वन तथा वनजन्य स्रोतहरूको संरक्षण र दिगो व्यवस्थापन हाम्रो साझा दायित्व हो। कबुलियती वन व्यवस्थापनको अवधारणाले वन संरक्षणलाई समुदायको हितसँग जोडेर वातावरणीय सन्तुलन कायम राख्न उल्लेखनीय भूमिका निर्वाह गरेको छ। आज जलवायु परिवर्तनका असरहरू विश्वव्यापी रूपमा देखा परिरहेका छन्। बाढी, पहिरो, खडेरी तथा प्राकृतिक विपद्का चुनौतीहरू दिन प्रति दिन बढिरहेका छन्। यस्ता चुनौतीहरूको सामना गर्न वन संरक्षण र हरियाली प्रवर्द्धन अपरिहार्य छ। कबुलियती वनहरूले कार्बन सञ्चितीकरण, भू-क्षय नियन्त्रण, जलस्रोत संरक्षण तथा जैविक विविधताको संवर्द्धनमा महत्त्वपूर्ण योगदान पुऱ्याइरहेका छन्। प्रदेश सरकारले वन संरक्षण, हरित अर्थतन्त्रको विकास, गरिबी न्यूनीकरण तथा स्थानीय समुदायको सशक्तीकरणलाई प्राथमिकतामा राखेको छ।

बागमती प्रदेश सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय हेटौंडा, नेपाल

बागमती प्रदेश
हेटौंडा, नेपाल

मुख्यमन्त्री

बागमती प्रदेशमा करिब ३३१८ वटा कबुलियती वन रहेको र उक्त कबुलियती वनले १६३५५.६ हेक्टर क्षेत्रफल ओगटेको देखिन्छ। उक्त वन क्षेत्र व्यवस्थापन गर्ने कबुलियती वन उपभोक्ता समूहहरूको क्षमता अभिवृद्धि, वनमा आधारित उद्यम विकास, उत्पादनको बजारीकरण तथा आयआर्जनका अवसर विस्तारका लागि प्रदेश सरकार प्रतिबद्ध रहेको कुरा यस अवसरमा व्यक्त गर्न चाहन्छु। यो गोष्ठी केवल अनुभव आदानप्रदानको मञ्च मात्र नभई आगामी दिनमा कबुलियती वन व्यवस्थापनलाई अझ प्रभावकारी, समावेशी र परिणाममुखी बनाउने दिशामा महत्त्वपूर्ण कोसे ढुङ्गा साबित हुनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु। यहाँबाट प्राप्त सुझाव, निष्कर्ष र सिफारिसहरूलाई प्रदेश सरकारले नीति तथा कार्यक्रम निर्माणमा उचित स्थान दिने प्रतिबद्धता समेत व्यक्त गर्दछु।

अन्त्यमा, कबुलियती वनको संरक्षण, संवर्द्धन र दिगो व्यवस्थापनमा योगदान पुऱ्याउने सम्पूर्ण उपभोक्ता समूह, वनकर्मी, विकास साझेदार तथा सरोकारवाला निकायहरूप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु। यस गोष्ठीको पूर्ण सफलताको शुभकामना व्यक्त गर्दै आफ्नो भनाइ यहीँ अन्त्य गर्न चाहन्छु।

धन्यवाद। जय नेपाल।

विक्रम सम्वत् २०८३ असार, १०
नेपाल सम्वत् ११४६ तछलाथ्व दशमी

इन्द्रबहादुर बानियाँ
मुख्यमन्त्री

६) कार्यक्रमको लागत अनुमान (अनुमानित)

बागमती प्रदेश सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

हेटौंडा, मकवानपुर

कार्यक्रमको नाम: प्रथम बागमती कबुलियती वन गोष्ठी

गोष्ठी संचालन मितिः २०८३ साल असार १० र ११ गते

लागत - ईष्टिमेट

क.सं.	विवरण	ईकाइ	परिमाण	दिन	दर	जम्मा	खर्च व्यहोर्ने निकाय
१	**गोष्ठी संचालन**						
१.१	संयोजक भत्ता	जना	१	२	८००	१६००	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
१.२	सहभागी खाजा (२५० जनाको लागी)	जना	२५०	२	४००	२०००००	मन्त्रालय र MaWRiN परियोजना
१.३	सहभागी खाना (२५० जनाको लागी) (पहिलो दिन ९ गते बेलुका र दोश्रो दिन बिहान र बेलुकाको खाना)	जना	२५०	२	६००	३०००००	मन्त्रालय र MaWRiN परियोजना
१.४	सहभागीका लागि आवास खर्च	जना	१६०	२	१२००	३८४०००	मन्त्रालय र MaWRiN परियोजना
१.५	दैनिक भ्रमण भत्ता र आतेजाते भाडा (सहभागी/कर्मचारी)	जना	२०	२	५०००	१०००००	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
१.६	सहयोगी भत्ता	जना	२	१	४००	८००	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
१.७	ब्यानर सेल्फि स्टेन्ड सहित	वटा	५		२२००	११०००	रेड कार्यान्वयन केन्द्र
१.८	स्टेशनरी	वटा	२२५		३००	६७५००	रेड कार्यान्वयन केन्द्र
१.९	हल भाडा	वटा	२	१	२००००	४००००	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
१.१०	सहभागीको लागि झोला	वटा	२५०		१०००	२५००००	चुरे उत्थानशिल आयोजना सिन्धुली
१.११	संचार खर्च	प्याकेज	१		१०००	१०००	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
१.१२	प्रोजेक्टर तथा साउण्ड सिस्टम	सेट	१	१	५०००	५०००	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
	जम्मा					१३६०९००	
२	**प्रतिवेदक पारिश्रमिक**						
२.१	प्रतिवेदक	जना	१		२५००	२५००	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
	कुल जम्मा	**अक्षरुपी तेह्र लाख त्रिसठ्ठी हजार चार सय मात्र**				१३६३४००	

पुनश्चःप्रदेश सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड, २०७८ अनूसुची-१ अनुसार लागत ईष्टमेट तयार गरिएको ।

तयार गर्ने	चेक गर्ने	स्वीकृत गर्ने
गोविन्द अर्याल	मदन कर्डेल	डा.केदार बराल
बरिष्ठ वन अधिकृत	डिभिजनल वन अधिकृत	प्रदेश सचिव

बागमती प्रदेश सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय हेटौंडा, नेपाल

७.सहभागी नामावलीको स्क्यान प्रति

मिति २०८३ साल असार १० र ११ गते सञ्चालित प्रथम बागमती कडुलिनी वन गोष्ठी-२०८३ का सहभागीहरुको उपस्थिति फारम

क्र.सं.	सहभागीको नाम थर	कार्यरत कार्यालय	सम्पर्क नं.	इमेल आई.डि	हस्ताक्षर २०८३-०३-१०	हस्ताक्षर २०८३-०३-११
१.	संगिता गुरुङ	डिभिजन वन कार्यालय मकवानपुर	९८४२९४६४५०			
२.	रोश्मिता दाहाल	" " " "	९८४२२८४१८६			
३.	पुष्पराज बर्तौला	डिभिजन वन कार्यालय, काठमाडौं	९८२११८३४८८	Pbartaula@yahoo.com		
४.	उदय बहादुर कुँवर	डिभिजन वन कार्यालय चितवन	९८४४३२२२५६	Ukumar@yahoo.com		
५.	सागीत अधिकारी	" "	९८४८११८४४	—		
६.	प्रमिला पाण्डे बोहोरा	" "	९८४२१४०८४७	-		
७.	बालकुमारी गुरुङ	" "	९८६४३४६३२४			
८.	प्रकाश लिम्बु	" "	९८०४०८६२१६			
९.	सुमनदेवी गुरुङ	" "	९८६९८१२०९			
१०.	मनमाया गुरुङ	" "	९८६२४१८२४४		मन	
११.	तिर्थनाथ भण्डारी		९८६५०५१३९८			
१२.	शारदा राई	हिमवन्ती नेपाल	9845032090			
१३.	सोम ब. पुलामी	डि.व.का. चितवन	9863436559			
१४.	साधना तिमल्सिना	डि.व.का. राप्ती	9745323998			
१५.	रक्षा अधिकारी	"	९८४५३१४०८८			
१६.	सुनमाया थिङ	"	९८४५८०४३६६			
१७.	निर्मला थिङ	"	९८६१९२६०६१			
१८.	सुमिना नगरकोटी	"	9863724471			
१९.	निशा कुमाल	"	9763555330			
२०.	गणेश लामा	"	९८१७६४९६०६			
२१.	सुनमाया प्रजा	आदिवासी म.० चितवन	९८४५६१४४८०			
२२.	शान्ति कुमारी लामा	चितवन	९८६४५०६२०४			
२३.	रमेशकुमार हायु	रामेछाप	९८४८२१६०९३			

क्र.सं.	सहभागीको नाम थर	कार्यरत कार्यालय	सम्पर्क नं.	इमेल आई.डि	हस्ताक्षर २०८३-०३-१०	हस्ताक्षर २०८३-०३-११
२४.	श्रद्धा सिग्देल	डि.व.का. मकवानपुर	९८४६३४२२६८	Shraddhasigdel@gmail.com		
२५.	संयोग बस्नेत	डि.व.का. ललितपुर	९८४१२०४१०२	sanyog.nature@gmail.com		
२६.	हरि नारायण श्रेष्ठ	वन निर्देशनालय बागमती	९८४४०४४२६६	Statecfd@gmail.com		
२७.	पशुपति नाथ कोइराला	सामुदायिक वन...	९८४११६११४८	Koirala.pn@gmail.com		
२८.	कल्पना गिरी	डिभिजन वन कार्यालय	९८६६८१०८२०	Kalpana...		
२९.	शोभा सुवेदी	...	९८४१३८१६११	shobhasubedi2@gmail.com		
३०.	मोहनचन्द्र विश्वकर्मा	सामुदायिक वन ...	९८४११८५१६८	mohanchandrabk@gmail.com		
३१.	हिम बहादुर थापा	डिभिजन वन कार्यालय, राप्ती	९८४४०१९५६८	dforapti@gmail.com		
३२.	शिवहरि भट्टराई	" " मकवानपुर	९८४५०६१४४२	bshibhattarai@gmail.com		
३३.	नारायण कुँवर	...	९८४५०६२८८१	Hanarayan_9		
३४.	राज कुमार ठाकुर	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	९८४४९८४१३६			
३५.	समुन्द्र खनाल	डिभिजन वन कार्यालय राप्ती	९८४२८२०६००	samundra.kha@gmail.com		
३६.	Rajeev kumar sah	MOFE, Hetauda	9866367441	rajeevsahmua@gmail.com		
३७.	शहदेव चौलागाई	पारिवारिक निजी वन संघ	९८४१०११९८१			
३८.	उमाशंकर प्रसाद जयसवाल	डिभिजन वन कार्यालय, रौतहट	९८४४०४८०६८	upjaysual1374@gmail.com		
३९.	प्रमोद घिमिरे	AFU, FOF, Hetauda	९८४५०४८४८४	pghimire@afu.edu.np		
४०.	पुष्कर विश्वकर्मा	डि.व.का. रामेछाप	९८६५१५११००	puskar627@gmail.com		
४१.	सफला आलेमगर	स.डि.व.का. रामेछाप	९८४४४४०४४०	—		
४२.	इन्द्र ब. क्षेत्री	डिभिजन वन कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक	९८४३२३४२८२			
४३.	सरिता थापा मगर	स.डि.व.का. धादिङ	९२६४८५२२८१	samjhanar874@gmail.com		
४४.	सुजना पोखरेल	स.डि.व. दोलखा	984401862			
४५.	मिलनकी श्रेष्ठ	स.डि.व. दोलखा	9844397691			
४६.	विनोद आचार्य	मुख्यमन्त्री तथा म.प.का.	9845076714	abinodawa...123@gmail.com		
४७.	गणेश कार्की	२५ काठमाडौं ...	9846855753			

बागमती प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
हेटौंडा, नेपाल

सि.नं.	सहभागीको नाम थर	कार्यरत कार्यालय	सम्पर्क नं.	इमेल आई.डि	हस्ताक्षर २०७३-०३-१०	२०७३-०३-११
४७	उम्बर बहादुर मोक्तान	डि.व.का. रामेछाप	९८४४३८८८२२		[signature]	
४८	कमल बहादुर खड्का	,,	९८४४१३६१०४		[signature]	
४९	चंगा लामा नेपाली	क.व.स. माहालक्ष्मी धादिङ	९८४११६६८१५		[signature]	
५०	शैलेन्द्र अधिकारी	,,	९८४५८५०१०२		[signature]	
५१	हेमा शर्मा	राष्ट्रिय महासंघ, एफसन	९८६६८८६२२६		[signature]	
५२	उत्तम राजभाइ	रेड कम्पोनेन्ट केन्द्र	९८-3034165		[signature]	
५३	सरोज मान प्रधान	डि.व.का. काठमाडौं	९८४१०२४६३८			
५४	रमेश विश्वकर्मा	प्र.व.अ.के. हेटौंडा	९८४१६३२६६६	[signature]	[signature]	
५५	भैरु थापा	के.व.अ. पिप्ले	९८४१०६६५६६		[signature]	
५६	शुभराज रिमाल	डि.व.का., दोलखा	९८४०२६६३९९		[signature]	
५७	हेमराज शीत	डि.व.का. गुल्मी	९८६५५२६२२६०		[signature]	
५८	नारायण पुन	डि.व. गुल्मी	९८६२४५२३८०		[signature]	
५९	लक्ष्मी माया श्रेष्ठ	सामुदायिक वन उपभोक्ता महासंघ	९८६३४५४००५		[signature]	
६०	पूर्णमाया तामाङ	डि.व.का., सिन्धुपाल्चोक	९८४५३४६६८८		पूर्ण	
६१	सुकविर डंगोल	,, ,,	९८६०२१६८५२		[signature]	
६२	सुरेन्द्र वा श्रेष्ठ	,,	9866443059		[signature]	
६३	इन्द्र लाल वली	प्रा.व.सं. केन्द्रीय संरक्षण	९८६६६२००२४		[signature]	
६४	नन्दा कुमारी लामा	डि.व.डी. सिन्धुली	९८१२१२९४२०		[signature]	
६५	राम प्रसाद गडतौला	क.व.म. सदस्य तेह्रथुम	९८४२०४३२८०		रामप्रसाद	
६६	खड्क बहादुर पौडेल	को.व.अ. पाल्पा	९८१६५३३३६६		[signature]	
६७	सुशमिता दोङ	डि.व.का., सि.पा	९८०३४६६४९२		[signature]	
६८	विमला दुङ्गाना	डि.व.का सि.पा	९८६०४५२२५०		[signature]	
६९	सुमित्रा कुमारी	डि.व.का. ललितपुर	९८४३५०९२ २५५		[signature]	

सि.नं.	सहभागीको नाम थर	कार्यरत कार्यालय	सम्पर्क नं.	इमेल आई.डि	हस्ताक्षर २०७३-०३-१०	२०७३-०३-११
७०	श्री राम कुमार भण्डारी	डि.व.का. सिन्धुली	९८५४०४११३८		[signature]	
७१	" माधव पाण्डेय	"	९८५४०४८१२०		[signature]	
७२	" शैलेन्द्र कुमार चौधरी	"	९८५४०४६६७१		[signature]	
७३	" शोभा कार्की	"	९८४४०९२३३२		[signature]	
७४	" रुक्मणी थापा	"	९८४४०६६२१६		[signature]	
७५	" रिता लामिछाने	"	९८४१०६९४०८		[signature]	
७६	" कान्छीमाया गोले	"	९८१६८८२६७१		[signature]	
७७	" सावित्रा वि.क.	~~क.व.क. प्राप्त~~ "	९८६३८६३२३६		सावित्रा	
७८	" तुलसा कार्की	क.व.स. प्रोजेक्ट	९८६१२६३८६३		[signature]	
७९	" मनोज स्यापकोटा	"	९८४४१९८१६४		[signature]	
८०	" नन्द कुमारी भुजेल	"	९८४४४४६६०२			
८१	छविलाल घर्ती मगर	डि व का प्यूठान	९८४६९१६६०६		छविलाल	
८२	प्रकाश भुजेल	डि.व का रामेछाप	९८४१०२४१८०		[signature]	
८३	विक्रम खड्का	,, ,, ओखलढुंगा	९८४४६३४२४६३		[signature]	
८४	रोजी थापा	डि.व.का. धादिङ, म्यु	९८६१८१३६६६		[signature]	
८५	आशा कुमाल	डि.व.का. धादिङ सी.प	९८४२८१६६८		[signature]	
८६	धनमाया मगर	डि.व.का. धादिङ डि.व.अ.	९८४१०२८४१३		[signature]	
८७	युगमान कुमाल	डि.व.का. धादिङ क.व.अ.	९८०३[illegible]		[signature]	
८८	हेमराज शीत	डि.व.का. गुल्मी ४९	९८६०९६६२८०		[signature]	
८९	अमृता खड्का	डि.व.का. दोलखा	९८४४६४८६३४		[signature]	
९०	नारायण पुन	डि.व.का. गुल्मी	९८६२४५२३८०		[signature]	
९१	रामकृष्ण विश्वकर्मा	डि.व.का. सर्लाही	९८४४२२२०६१		[signature]	
९२	जसवन्त साह	डि.व.का. खोटाङ	९८४२४२२०३०		[signature]	

बागमती प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
हेटौंडा, नेपाल

सि.नं.	सहभागीको नाम थर	कार्यरत कार्यालय	सम्पर्क नं.	इमेल आईडि	हस्ताक्षर २०८३-०३-१०	२०८३-०३-११
९३	राजेश सापकोटा	वन तथा वा. मन्त्रालय	९८६४०४८९६४		[signature]	
९४	शिव प्रसाद दाहाल	मकवानपुर न.पा. प्रा ५५	९८४५३५५४२४		[signature]	
९५	सुकान्त विश्वकर्मा	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	९८०४२७८४६९		[signature]	
९६	सृजना अधिकारी	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	९८६५६०७०८८		[signature]	
९७	सुन्दली माया पुडासैनी	क.व.उ.प्र	९८४०३४४७०		[signature]	
९८	[illegible]	डि.व.का. [illegible]	९८६१८१९३५७		[signature]	
९९	भुमिश्वर महतो	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	९८४५३२७००७		[signature]	
१००	अर्जुन चौधरी	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	९८६४३०२४१२		[signature]	
१०१	भुपेन्द्र पराजुली	डि.व.का. मकवानपुर	९८६९३४३६९०		[signature]	
१०२	[illegible] अधिकारी	डि.व.का. सि.धा.	९८४९३१९३२३		[signature]	
१०३	लोकनाथ [illegible]	वन निर्देशनालय	९८४११२४३४०		[signature]	
१०४	सुनिता अधिकारी	[illegible] कु.व.उ.स. हेटौंडा	९८४४३००४४३		[signature]	
१०५	कृष्ण राज न्यौपाने	डिभिजन कार्यालय मोति	९८४८०२०७१०		[signature]	
१०६	अक्षय विक्रम मानन्धर	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	९८४१०३८३३६		[signature]	
१०७	शिव दाहाल	Freelancer	९८६११४८२६२		[signature]	
१०८	निरञ्जन थापा	डि.व.का मरिण	९८६९१९६६३१		[signature]	
१०९	सुनिता सिंह	डि.व.का मकवानपुर	९८४४३१४४२६		[signature]	
११०	अकट माया सिंह	डि.व.का. मकवानपुर	९८४४८६२९५३		[signature]	
१११	शान्ति माया स्याङ्तान	डि.व.का. मकवानपुर	९८४४६४६९२१		[signature]	
११२	रीतिका गौतम	डि.व.का. मकवानपुर	९८६१४४२०४६		[signature]	
११३	उर्मिला कुमारी [illegible]	डि.व.का. मरिण	९८६६०६६९२२		[signature]	
११४	गगन के.सी.	डि.व.का. मनहरी	९८४८०८३६८८		[signature]	
११५	दिल बहादुर घलान	क.व.स. थाहा-मठ	९८६४३४३४६२		[signature]	

सि.नं.	सहभागीको नाम थर	कार्यरत कार्यालय	सम्पर्क नं.	इमेल आईडि	२०८३-०३-१०	२०८३-०३-११
११६	सरिता न्यासुर	डि.व.का मकवानपुर	९८४८६०८४८९		[signature]	
११७	सृजना लामा घोर्ले	" चितवन	९८४४०८६४२९		[signature]	
११८	सुमित्रा के.सी.	डि.व.का. धोलखा	९८४४०६६६२९		[signature]	
११९	वन्दना कार्की	डि.व.का. रामेछाप	९८६५४०६४८८		[signature]	
१२०	कुसुम राज गौतम	डि.व.का. मकवानपुर	९८६८०६२९३६		[signature]	
१२१	ओमसागर (भुसाल)	डि.व.का. रामेछाप	९८६१९६२९६५		[signature]	
१२२	पुष्पराज पराजुली	नि.जिवन महासंघ, मकवानपुर	९८४४०९९५४५			
१२३	मैटमाया वानिया	डि.व.का. मकवानपुर	९८४१४२३१०५		[signature]	
१२४	प्रकाश थापा	रैड कार्सा उपत्यका केन्द्र	९८४५०१०३५८		[signature]	
१२५	सरोज आहराज	डि.व.का मरिण	९८४६१८४४९८०		[signature]	[signature]
१२६	आस्था थापा	वन निर्देशनालय	९८४४०९१८३०		[signature]	
१२७	विमल भोटे	डि.व.का. सिन्धुपाल्चोक	९८६०११६१०२		मिलन	
१२८	विशाल मगर	वन तथा वातावरण म.	९८४४२५०६०३६		विशाल	
१२९	रमेश कुमार खत्री	वन तथा वातावरण मं.	९७४१२१०८५६६		रमेश	
१३०	रामहरि दाहाल	" " "	९८४४८४६६९६		रामहरि	
१३१	[illegible]	[illegible]	९८६८१३४६६०		[signature]	
१३२	[illegible]	[illegible]	९८४४०६२४२४		[signature]	
१३३	थमिला आलेमगर	डिभिजन वन कार्यालय मकवानपुर	९८६४२०३६९८		[signature]	
१३४	नानुमा आचार्य	" " "	९८४०६४४९०२		[signature]	
१३५	कृष्णा [illegible]	" " "	९८१००४३४२९		[signature]	
१३६	मदन घिमिरे	वन निर्देशनालय	९८४४९०३८४४		[signature]	
१३७	प्रेम ब. सिंह	वन निर्देशनालय	९७६१६२५८९७		[signature]	
१३८	मिठु नेपाली	डि.व.का. रापी	९८६५३८८१४८०		-मीठु	

बागमती प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
हेटौंडा, नेपाल

मिति २०८३ साल आषाढ १० र ११ गते सञ्चालित प्रथम बागमती कबुलियती वन गोष्ठी-२०८३ का सहभागीहरूको उपस्थिति फारम

सि.नं.	सहभागीको नाम थर	कार्यरत कार्यालय	सम्पर्क नं.	इमेल आई.डि	हस्ताक्षर २०८३-०३-१०	हस्ताक्षर २०८३-०३-११
१३९	सन्तोष प्र. चन्द्रवंशी	डि.व.का. मकवानपुर	[illegible]		[signature]	
१४०	मनोज मुखिया	डि.व.का. दोलखा	[illegible]		[signature]	
१४१	मिथिलेश दंगाल	चित्रपानी [illegible]	[illegible]		[signature]	
१४२	इन्दु [illegible]	[illegible] राष्ट्रिय निकुञ्ज	[illegible]		[signature]	
१४३	इन्दु कुमारी [illegible]	डिभिजन मकवानपुर	९८४५५४५३०४९		[signature]	
१४४	गिरिराज [illegible]	डि.व.का. सिन्धुली	[illegible]		[signature]	
१४५	[illegible]	— ,, — मकवानपुर	[illegible]		[signature]	
१४६	अच्युत प्र. [illegible]	[illegible]	[illegible]		[signature]	
१४७	सुनिल रेग्मी	डि० वन कार्यालय, दोलखा	9854046135		[signature]	
१४८	रोशना पोखरेल	डि. व. का. धादिङ	[illegible]		[signature]	
१४९	[illegible] प्र. पुडासैनी	,, ,,	[illegible]		[signature]	
१५०	सरिता कोइराला	,, ,,	[illegible]		[signature]	
१५१	अमृता डोटेल	,,	[illegible]		[signature]	
१५२	भुवन के. विश्वकर्मा	वननिर्देशनालय हेटौंडा	[illegible]		[signature]	
१५३	विद्यानाथ झा	,,	9855016456	jha.bidyanath@gmail.com	[signature]	
१५४	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[signature]	
१५५	मान बहादुर कार्की	डि.व.का. [illegible]	[illegible]		[signature]	
१५६	खेसरी माला [illegible]	,, ,,	[illegible]		[signature]	
१५७	केदार [illegible]	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	[illegible]		[signature]	
१५८	[illegible] कोइराला	वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र	[illegible]		[signature]	
१५९	केशव पोखरेल	वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र	[illegible]		[signature]	
१६०	बिन्दिता राई	डि.व.का. मकवानपुर	९८४५५३९०५४८		[signature]	
१६१	महालक्ष्मी श्रेष्ठ	,,	[illegible]		[signature]	

मिति २०८३ साल आषाढ १० र ११ गते सञ्चालित प्रथम बागमती कबुलियती वन गोष्ठी-२०८३ का सहभागीहरूको उपस्थिति फारम

सि.नं.	सहभागीको नाम थर	कार्यरत कार्यालय	सम्पर्क नं.	इमेल आई.डि	हस्ताक्षर २०८३-०३-१०	हस्ताक्षर २०८३-०३-११
१६२	कृष्ण प्रसाद दाहाल	वन विज्ञान अ. से. संस्थान	[illegible]	dahalkrishna500@gmail.com	[signature]	
१६३	विश्वनाथ ओली	वन बजार	[illegible]	bn.oli@yahoo.com	[signature]	
१६४	अमर बहादुर मगर	डि.व.का. रोल्पा	[illegible]		[signature]	
१६५	पहलमान बुढामगर	,, ,, ,,	[illegible]		[signature]	
१६६	सन्तोष [illegible]	डि.व.का. चितवन	[illegible]		[signature]	
१६७	रामु [illegible]	,,	[illegible]		[signature]	
१६८	रविन ढुंगाना	MaWRIN Project	[illegible]	[illegible]rabin.dhungana@wwfnepal.org	[signature]	
१६९	समझना अधिकारी	डि.व.का. चितवन	[illegible]	samjhanaad@gmail.com	[signature]	
१७०	प्रतिमा [illegible]	[illegible] नेपाल	9845291088	Nepal.kalam.com@gmail.com	[signature]	
१७१	[illegible]	वन तथा वातावरण [illegible]	9845165332		[signature]	
१७२	[illegible]	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	9851175991		[signature]	
१७३	गीता चौधरी	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	9844310877		[signature]	
१७४	अनुराग [illegible]	,,	[illegible]		[signature]	
१७५	दीपक [illegible]	[illegible]	9851201670		[signature]	
१७६	प्रदीप [illegible]	[illegible]	[illegible]		[signature]	
१७७	अनुशा क्षेत्री	,,	9867199751		[signature]	
१७८	प्रकाश [illegible]	[illegible]	[illegible]		[signature]	
१७९	किरण [illegible]	,, ,,	[illegible]		[signature]	
१८०	नारायण प्र. [illegible]	डि.व.का. [illegible]	[illegible]		[signature]	
१८१	हरिश्चन्द्र [illegible]	[illegible]	[illegible]	zealhct@gmail.com	[signature]	
१८२	राम शरण [illegible]	[illegible] प्रतिनिधी	[illegible]		[signature]	
१८३	[illegible]	[illegible] प्रतिनिधि	[illegible]		[signature]	
१८४	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[signature]	

बागमती प्रदेश सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय हेटौंडा, नेपाल

मिति २०८३ साल आषाढ १० र ११ गते सञ्चालित प्रथम बागमती कबुलियती वन गोष्ठी-२०८३ का सहभागीहरूको उपस्थिति फारम

सि.नं.	सहभागीको नाम थर	कार्यरत कार्यालय	सम्पर्क नं.	इमेल आई.डि	हस्ताक्षर २०८३-०३-१०	हस्ताक्षर २०८३-०३-११
१८५	नामध्यारी फौवराडे	डि.व.का काभ्रे	९८४१९००३९९			
१८६	लक्ष्मी पहरी	,,	[illegible]			
१८७	[illegible] तामाङ	,,	९८०३६५८८०२			
१८८	[illegible] तामाङ	,,	[illegible]			
१८९	के.क. [illegible]	,,	९८६००२९८३३			
१९०	प्रदीप वाग्ले	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	९८४५६६४२५१			
१९१	हरिप्रसाद अधिकारी	NFA, Bagamati	9865210203	adhikary.hariprasad@...		
१९२	[illegible]	डि.व.का. मकवानपुर	[illegible]			
१९३	सुमन किमीरे मोक्तान	,, ,,	[illegible]			
१९४	रोहित खड्का	,, ,,	[illegible]			
१९५	नविन थापा	,, ,,	[illegible]			
१९६	भरत ब. महरा	डि.व.का ओखरी	९८४८६०२२८५			
१९७	अनिता ग्याजल	वन मन्त्रालय	९८४४६६६८०१			
१९८						
१९९	साल चौलागाई	व. मन्त्रालय	९८६६३९९५७५			
२००	लक्ष्मी आचार्य	वन मन्त्रालय, हेटौडा	9849555363			
२०१	कृष्ण राई	,, ,,	9443963358			
२०२	पूजा क्षेत्री	,,	9845070896			
२०३	नवदीप सापकोटा	डिभिजन वन का. [illegible]	[illegible]			
२०४	गणेश थापा	वन तथा वातावरण	९८४५९३८८०८			
२०५	[illegible] राना	,, ,,	[illegible]			
२०६	सुजन मोक्तान	,,	९८४५४९९४५१			
२०७	प्रशान्त कुमार थापा	,,	९८४५२८६४०४	thapakajiprashant@...		

मिति २०८३ साल आषाढ १० र ११ गते सञ्चालित प्रथम बागमती कबुलियती वन गोष्ठी-२०८३ का सहभागीहरूको उपस्थिति फारम

सि.नं.	सहभागीको नाम थर	कार्यरत कार्यालय	सम्पर्क नं.	इमेल आई.डि	हस्ताक्षर २०८३-०३-१०	हस्ताक्षर २०८३-०३-११
२०८	राजेश कु. शाह	डि.व.का मकवानपुर	[illegible]	shah.genji50@gmail.com		
२०९	भोजराज खतिवडा	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	[illegible]	[illegible]		
२१०	सहदेव फेकोल	वन डिभिजन	९८४५४३६९८८			
२११	सुमन घिमिरे	डि वन कार्यालय ललितपुर	[illegible]	suman.ghimire...@gmail.com		
२१२	पुनम देवी साह	डि.व.का. मकवानपुर	९८०२६२०११२			
२१३	प्रतिज्ञा चौलागाई	कोहिनूर नेपाल				
२१४	राम कृष्ण भण्डारी	डि.व.का. सिन्धुली	—	९८४९२००३६६		
२१५	सन्ध्या चौलागाई	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	९८४३९३३२०२			
२१६	साधना राना	,, ,,	९८४४२५१३६०			
२१७	उमा चौलागाई	,, ,,	९८६२९६५६५९			
२१८	आयुष गहवाई	,, ,,				
२१९	[illegible] भण्डारी	डि.व.का.				
२२०	धनमाया [illegible]	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	९८४२९६४३३२			
२२१	[illegible]	[illegible]	[illegible]			
२२२	पुनम देवी साह	डि.व.का. मकवानपुर	—			
२२३	प्रकाश खड्का	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	9848682317			
२२४	कृष्ण माई					
२२५	गणेश कार्की	सि.नं. ४० दोहोरो परेकाले				
२२६	[illegible]	वन तथा वातावरण मन्त्रालय				
२२७	सुजना अधिकारी	,, ,,				
२२८	अनित गुरुङ	,, ,,				
२२९	शान्ता चौलागाई	,, ,,	9866388575			

बागमती प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
हेटौंडा, नेपाल

८. गोष्ठीका गतिविधीका तस्वीरहरू

माननीय वन तथा वातावरण मन्त्री श्री भरत बहादुर के.सी. गमलामा पानी हाली उद्घाटन गर्नुहुँदै

राष्ट्रगानमा सरीक हुँदै विज्ञ, अतिथी र सहभागीहरू

गोष्ठीमा विभिन्न डिभिजन वन कार्यालयका प्रमूखज्यूहरू लगायत सहभागीहरू

गोष्ठीमा विभिन्न कार्यालयका प्रतिनिधीहरू र प्रमूखज्यूहरू लगायतका सहभागीहरू

बागमती प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
हेटौंडा, नेपाल

सहभागी र अतिथीहरूलाई स्वागत गर्नुहुँदै गोष्ठीका संयोजक डि.व.अ. श्री विष्णुप्रसाद आचार्यज्यू

विभिन्न प्रस्तोताका प्रस्तुतीकरण हेर्दैंसुन्दै-टिप्दै मा.मन्त्रीज्यू, विज्ञज्यू र प्र.व.नि.लगायत सहभागीहरू

बागमती प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
हेटौंडा, नेपाल

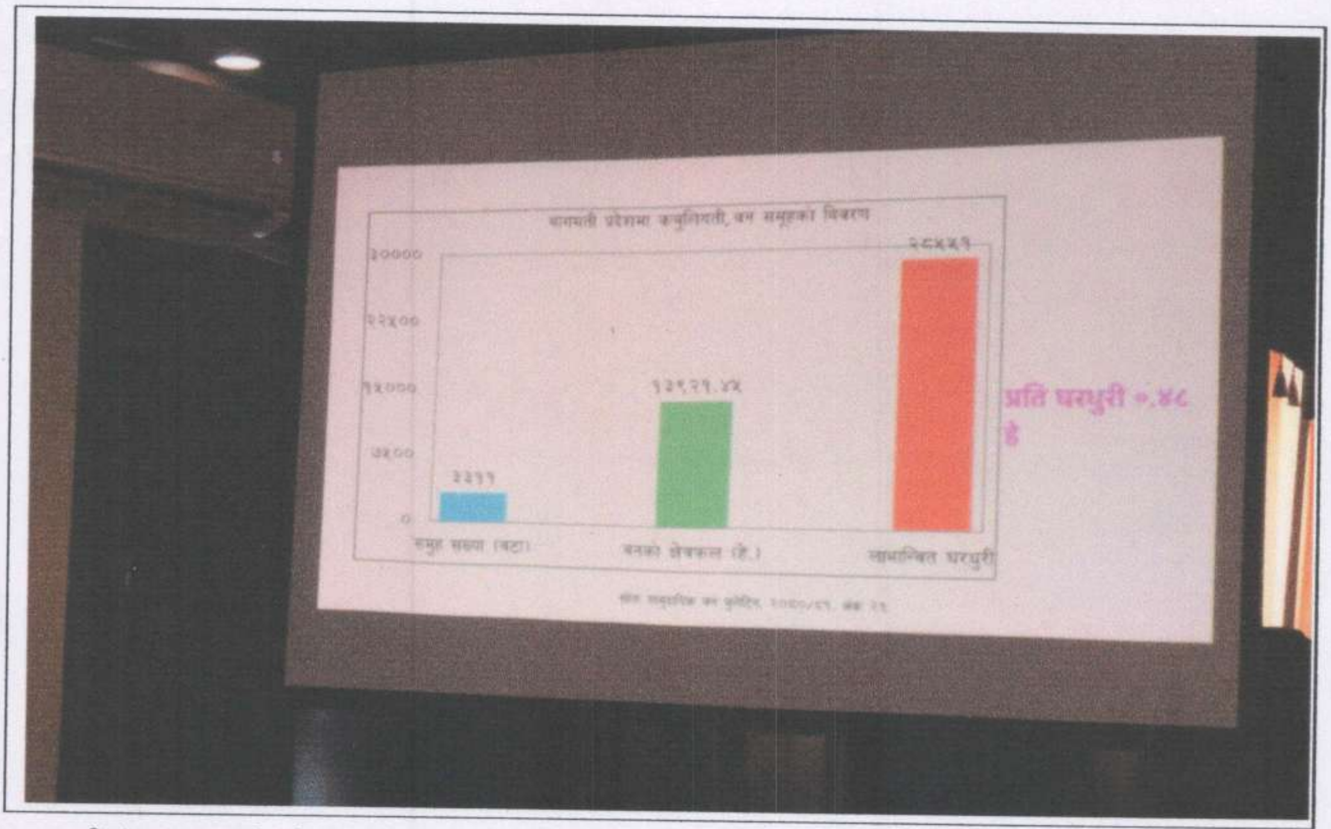

गोष्ठीमा बागमती प्रदेशमा विपन्नमुखी कवुलियती वन ३ हजार ३ सय ११ वटा रहेको तथ्यांक प्रस्तुत

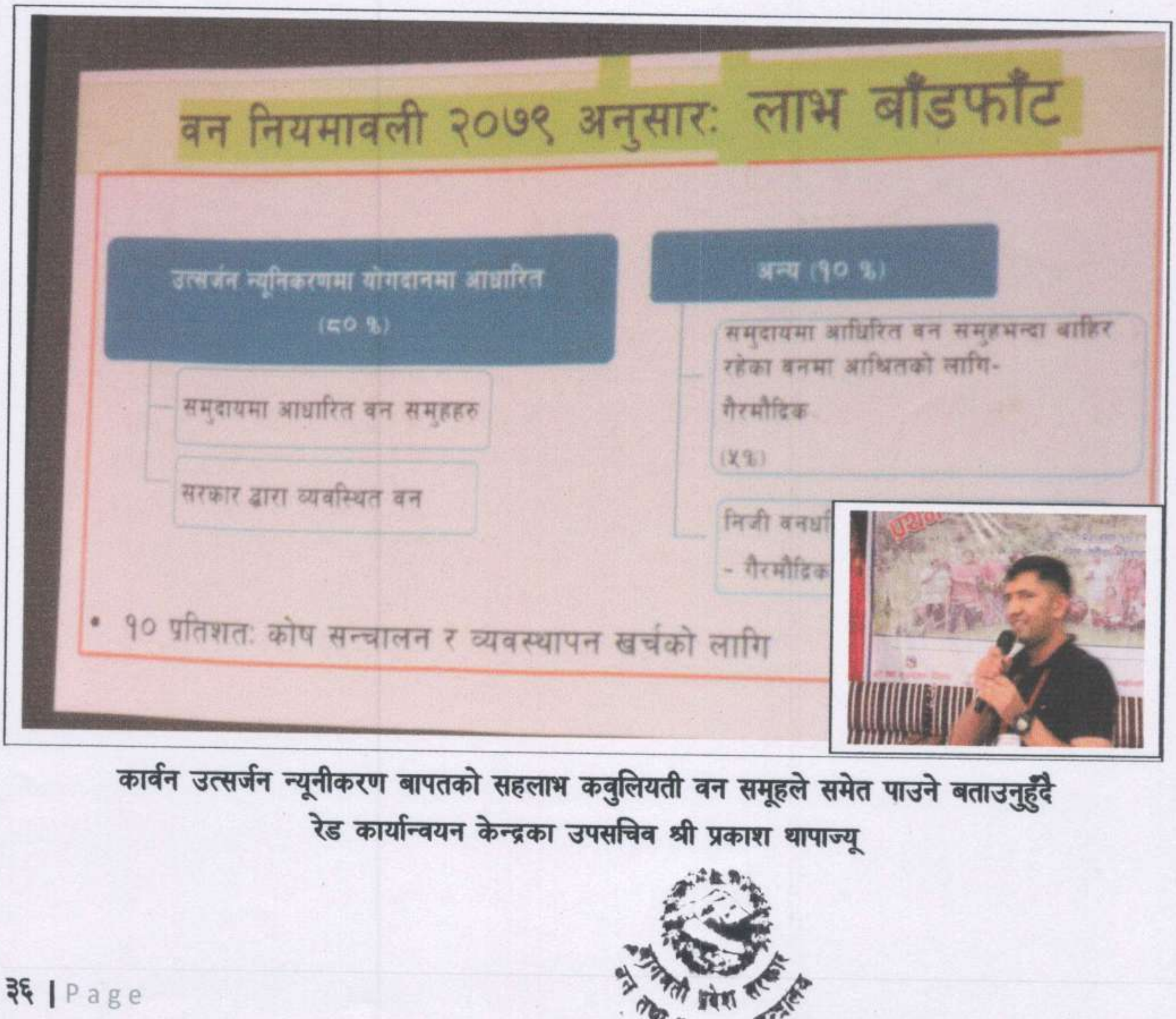

कार्वन उत्सर्जन न्यूनीकरण बापतको सहलाभ कवुलियती वन समूहले समेत पाउने बताउनुहुँदै
रेड कार्यान्वयन केन्द्रका उपसचिव श्री प्रकाश थापाज्यू

बागमती प्रदेश सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय हेटौंडा, नेपाल

आफ्नै कवुलियती वन समूहको सफलता वयान गर्दै चितवनको कालिका न.पा.-८ स्थित चुवारटाँडी क.व.स.का सचिव श्री सुमनदेवी गुरूङज्यू

पहिलो भागको तीन प्रस्तुतीमाथि समिक्षा गर्नुहुँदै पूर्व सचिव डा. श्री विश्वनाथ ओलीज्यू

बागमती प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
हेटौंडा, नेपाल

गोष्ठीको दोश्रो भागमा प्लेनरी छलफललाई सहजीकरण गर्नुहुँदै स्वतन्त्र वनविज्ञ श्री शिव सापकोटाज्यू

प्लेनरी छलफलमा आफ्ना क्षेत्रका कबुलियती वन समूहहरूका दुःख र अनुभव साट्नुहुँदै कोशी प्रदेश खोटाङ जिल्लाका मिलिजुली क.व.स.अध्यक्ष श्री बसन्त राईज्यू

प्लेनरी छलफलमा पाएको समयमा कवुलियती वन समुह र समूह सहयोगीहरूको दुःख बिसाउँदै क.व.महासंघ मकवानपुरका अध्यक्ष श्री सुन्तलीमायाँ प्रजाज्यू

काभ्रेपलाञ्चोकमा कवुलियती वनको अवस्था, उपलब्धी र समस्या प्रस्तुतीमा व.व.अ.श्री हरीश्चन्द्र तिमिल्सिनाज्यू

बागमती प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
हेटौंडा, नेपाल

गोष्ठीको दोश्रो भागमा आफ्नो कार्यक्षेत्रमा कबुलियती वन बिकासको उपलब्धी, समस्या र सुझाव सम्बन्धी प्रस्तुती गर्नुहुँदै डिभिजन वन कार्यालय मरिणका व.अ. श्री सरू गहतराजज्यू

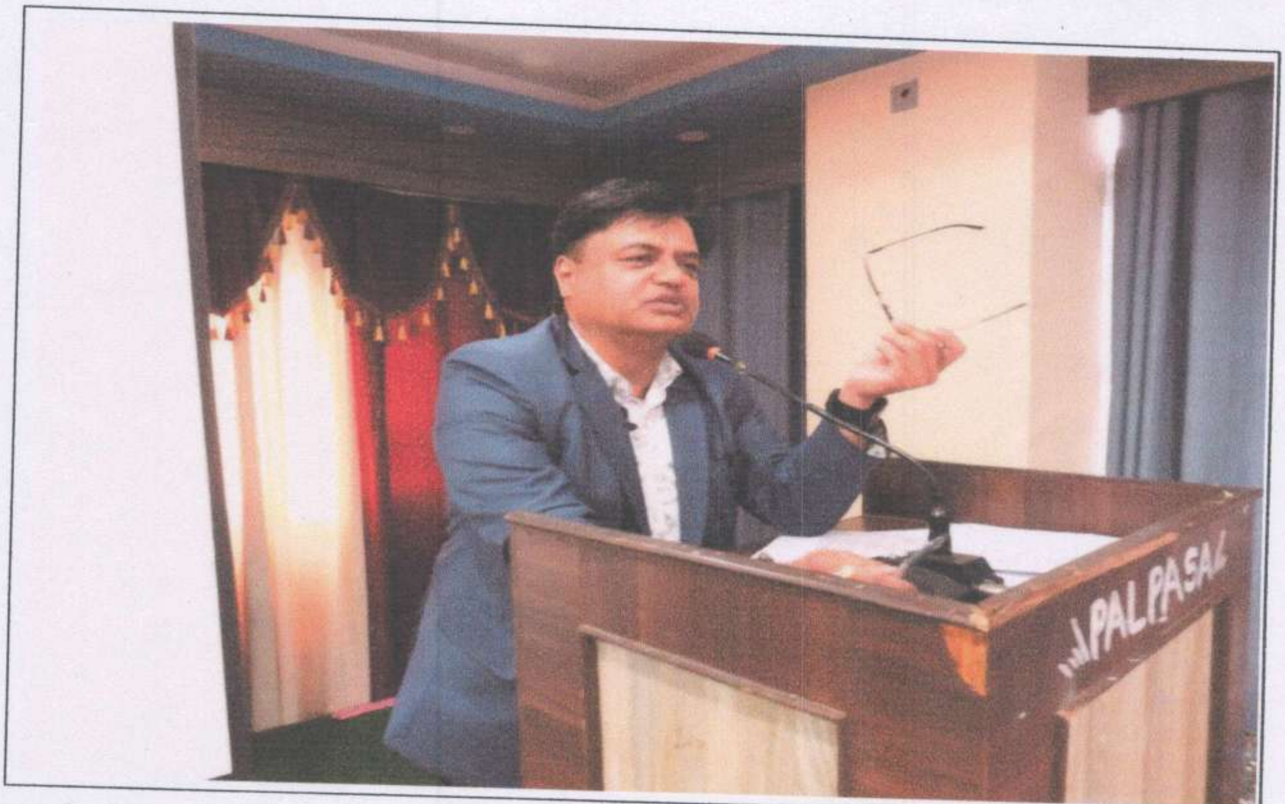

प्लेनरी छलफलका सवालहरूको सम्बोधन तथा कार्यक्रम समापन गर्नुहुँदै कार्यक्रमका अध्यक्ष प्रदेश सचिव डा. श्री केदार बरालज्यू

गोष्ठीको प्रतिबध्दता-पत्र मस्यौदा कार्यदल संयोजक डि.व.अ. श्री कृष्णराज न्यौपानेज्यू
प्रतिबध्दता-पत्र वाचन गर्नुहुँदै

समापन समारोहमा सारगर्भित मन्तव्य राख्नुहुँदै
गोष्ठीका प्रमुख अभिभावक मा. मन्त्री श्री भरत बहादुर के.सी.ज्यू

बागमती प्रदेश सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय हेटौडा, नेपाल

गोष्ठीको समापन पश्चात सहभागी, अतिथी, बक्ता, विज्ञ, सहजकर्ता
सामूहिक तस्वीरमा देखिनुहुन्छ

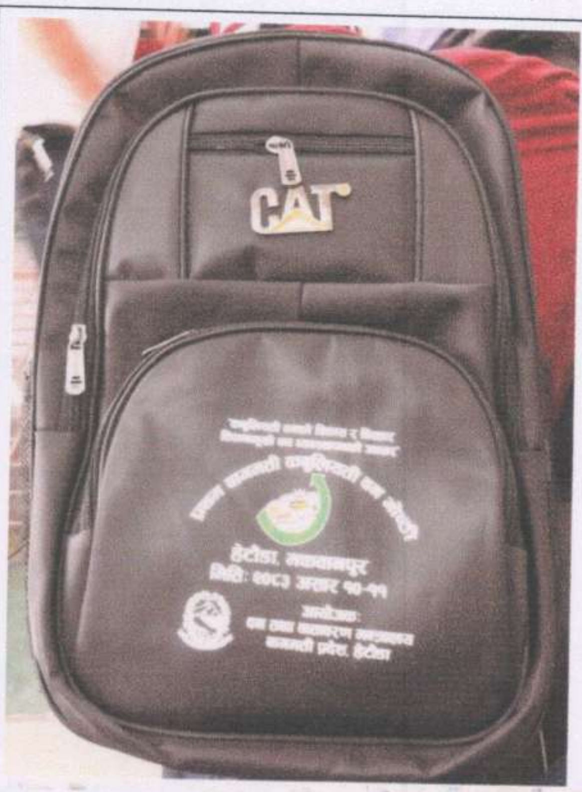

गोष्ठी स्थलमा स्थापित हेल्पडेस्क तथा गोष्ठी नामांकित मायाको चिनो कप सहितको झोला

बागमती प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
हेटौडा, नेपाल

बागमती प्रदेशमा विपन्न कवुलियती वनको वितरण

N

तथ्यांक श्रोत:
प्रथम बागमती कवुलियती वन
गोष्ठी, २०८३

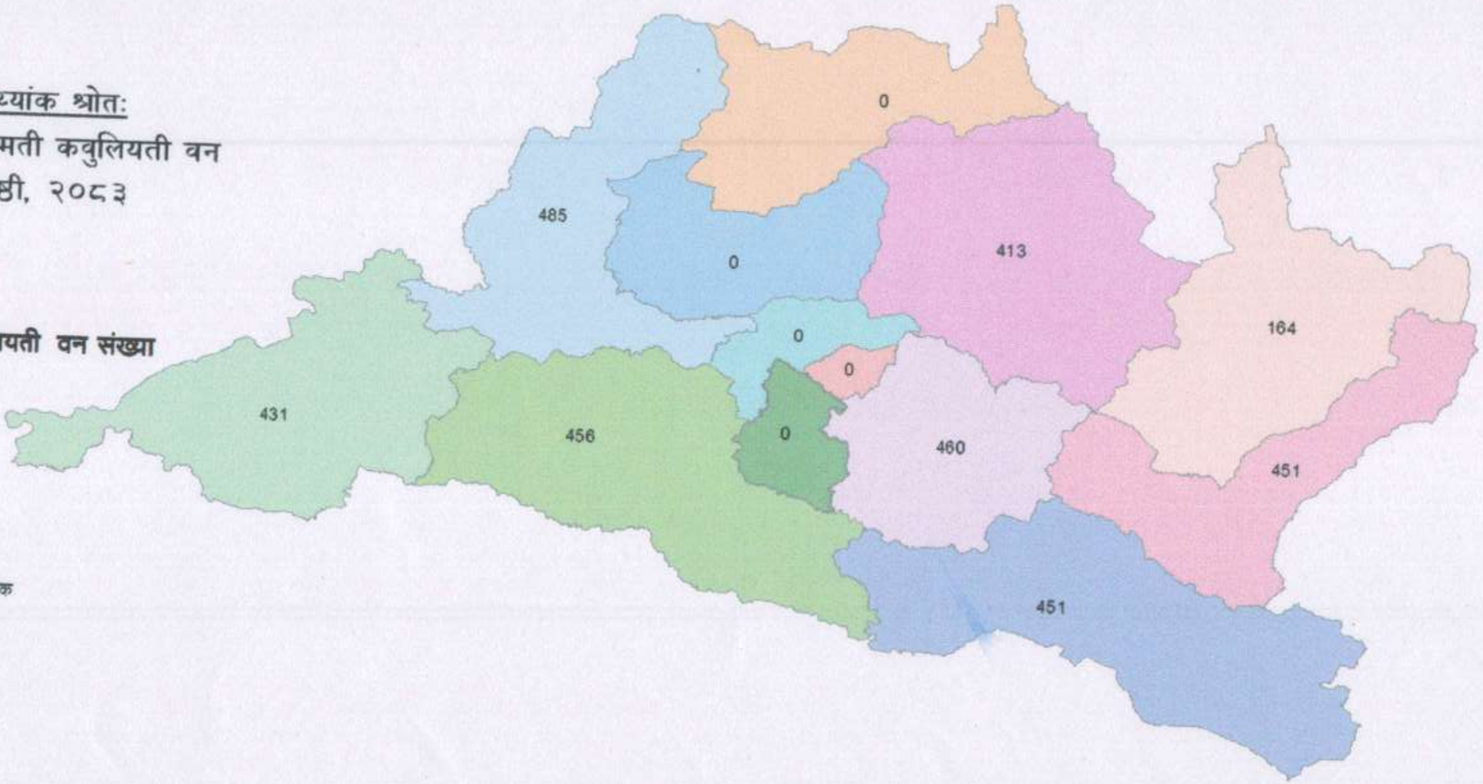

संकेत

विपन्न कवुलियती वन संख्या

जिल्ला

- भक्तपुर
- चितवन
- धादिङ
- दोलखा
- काभ्रेपलान्चोक
- काठमाडौँ
- ललितपुर
- मकवानपुर
- नुवाकोट
- रामेछाप
- रसुवा
- सिन्धुली
- सिन्धुपाल्चोक

0 12.5 25 50 75 100 Kilometers

तयार गर्ने
टंक नारायण श्रेष्ठ
वरिष्ठ वन अधिकृत
वन निर्देशनालय बागमती